

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Jesu frestelser
- Bibelns klarhet och svåra frågor
- Profeten Jesajas bok, del 4
- Nytt arkeologiskt fynd
- Biblisk och obiblisk synergism

Nr 1 2010 Årg. 74

INNEHÅLL

Redaktionellt	1
Jesu frestelser – en exegetisk studie. Egil Edvardsen	3
Bibelns klarhet och svåra frågor. Stefan Hedkvist	11
Profeten Jesajas bok, del 4. SE	16
Nytt arkeologiskt fynd. SE	24
<i>Frågor och svar</i>	27
<i>Utblick över samtiden</i>	31
<i>Litteratur</i>	40
<i>Gåvoredovisning</i>	48

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist.

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson,
Egil Edvardsen och Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 200 svenska kr (stud 100 kr),
prenumeranter i Norge betalar 220 norska kr (stud 110 NOK),
prenumeranter i Danmark betalar 215 danska kr (stud 110 DKK),
prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 26 euro (stud 16 EUR),
prenumeranter i övriga världen 30 euro (stud 20 EUR).

Plusgiro Sverige 152335-6

DnB NOR Norge 7877.08.15400

SAMPO Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9B, 722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

1/2010

Redaktionellt

Redaktionen hälsar våra läsare varmt välkomna till en ny årgång av tidskriften *Biblicum* (årg. 74). Vår målsättning är som bekant att befrämja biblisk tro och forskning genom att inspirera till bibelläsning och ett grundligt bibelstudium. Genom att väcka förtroende för och kärlek till Bibeln blir inte bibelläsningen en tung plikt utan en stor förmån och glädje. När människor bättre förstår vad som står i Bibeln är vi övertygade om att det hörda och lästa ordet verkar på deras hjärtan. Herren säger om sitt ord: *"Förgäves ska det inte vända tillbaka till mig utan att ha verkat vad jag vill och utfört det vartill jag har sänt ut det"* (Jes. 55:11).

Det stora avfallet i vår tid inom kyrkor och samfund beror till stor del på den bibelkritik och obibliska bibelsyn som fått utbreda sig inom präst- och pastorsutbildningen. Det har fått till följd att obibliska människotankar mer och mer präglar många kyrkors förkunnelse både i predikstolar och via kyrkliga tidningar och församlingsblad. T.o.m. grova förnekelser av Bibelns evangelium om Kristus, det enda som kan uppända tro och ge människor evigt liv och evig salighet, har mötts av applåder i flera kyrkor.

I detta nummer kan tidskriftens läsare bl.a. fördjupa sig i innebörden av Jesu frestelser. Vi får också hjälp att bättre förstå bakgrunden till och sammanhagen i profeten Jesajas rika undervisning. Allt är inte omedelbart lätt att förstå. En annan artikel vill klargöra hur vi ska ställa oss till svåra frågor med tanke på Bibelns klarhet. Under avdelningen "Frågor och svar" besvaras ett par frågor om hur en andligt död människa kan bli omvänd och vad som är en biblisk respektive obiblisk synergism. Ett

nytt arkeologiskt fynd uppmärksammas liksom en rad aktuella händelser i vår samtid. Avslutningsvis presenteras några nya böcker.

Eftersom det inte är särskilt gott om tidskrifter med gedigen biblisk undervisning borde vi ha långt fler prenumeranter än vad vi har. Vi hoppas att artiklarna i detta nummer ska inspirera både till ett förnyat bibelstudium och ny iver att sprida vår tidskrift till vänner och bekanta. Vi är i stort behov av många nya prenumeranter, i synnerhet om vi nu tvingas stryka ur vårt prenumerationsregister många som inte betalar sin avgift.

Eftersom tidskriften går med ett stort underskott vädjar vi till dem som inte betalat sin prenumerationsavgift att snarast göra det. Det är inte ens hälften av prenumeranterna som betalar sin prenumerationsavgift. Det kan bero på glömska. Det vore bra om de som eventuellt inte längre vill ha tidskriften hör av sig till tidskriftens expedition (adressen finns på baksidan). *För att underlätta betalandet av avgiften bifogar vi i detta nummer ett inbetalningskort (det kommer alltså även till dem som har betalat). På grund av de stora kostnaderna för tryckning samt ökade portokostnader är detta det sista nummer vi kan sända till dem som inte betalar prenumerationsavgiften (som oförändrat är 200 kronor).*

Tack alla ni som prenumererar och stöder vårt arbete! Med önskan om att denna årgång ska bli till rik välsignelse!

Red.

Jesu frestelser – en exegetisk studie

(Matt. 4:1-11; Luk. 4:1-13; Mark. 1:12-13)

av Egil Edvardsen

Inledningen – Matt. 4:1

Jesu frestelse följer omedelbart på hans dop och smörjelse med den helige Ande. ”*Sedan fördes Jesus av Anden ut i öknen för att frestas av djävulen*” (vers 1). Samma Ande som hade sänkt sig ner över honom som en duva och uppfyllt honom med alla sina gåvor och hela sin makt (jfr Luk. 4:1) förde honom nu ut i öknen för att han skulle bli frestad av djävulen.

Att Jesus av Anden *fördes* ut i öknen betyder inte att han var ovillig att möta djävulen i öppen konflikt. Hans vilja att lida allt för vår skull var fullkomlig. Detta att bli frestad av djävulen för vår skull var en viktig del av Guds frälsningsplan. Att Gud ville att han skulle utstå denna frestelse alldeles i början av sin frälsningsgärning är helt tydligt. Guds Ande förde honom ut för att frestas av djävulen.

Föll Jesus för djävulens frestelser? Nej, han bevisade genom aktivt motstånd mot djävulen att han var Guds lydiga tjänare. Han lät sig inte frestas av djävulen på eget initiativ, utan han väntade på Guds ledning och därefter gick han villigt in i denna avgörande konflikt.

Jesus blev frestad av *djävulen*. Djävulen är en andemakt med övernaturliga krafter. Han visste att Jesus skulle bära alla människors synder upp på korset. Han visste att Jesus var den Messias som skulle komma för att befria människosläktet från hans grepp. Det var just ”*för att göra slut på djävulens gärningar*” som Guds Son uppenbarades (1 Joh. 3:8). Därmed var Jesus en direkt uppfyllelse av Guds domsord över djävulen i 1 Mos. 3:15: ”Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga honom i hälen.” (Se också Upp. 12:9). Jesus kom för att krossa djävulen och hans makt över människorna och i stället upprätta Guds rike bland människorna. Djävulen kunde inte tolerera att detta

skedde. Därför kämpade han redan från början med all kraft för att försöka fresta Jesus att ge upp sin frälsningsgärning.

Men visste inte djävulen att Jesus hade fått en makt som djävulen inte kunde mäta sig med, också som sann människa? Självklart gjorde han det, men samtidigt som vi ser hur slug och listig djävulen är, ser vi också hur dåraktig han är - liksom alla som följer honom. Deras desperata försök att ödelägga allt som är gott och rätt och krossa kyrkan och de troende gör dem blinda för hur hopplös deras kamp är mot Gud och hans makt. De ser helt enkelt inte att de har förlorat.

1. Frestelsen att inte lita på Gud – Matt. 4:2-4

Djävulens första frestelse an knyter till den situation som Jesus befann sig i. Jesus hade fastat i 40 dagar och nätter. Att också nätterna nämns betyder att hans fasta var total. När en jude fastade gjorde han det bara från soluppgången till solnedgången. När det därför står att Jesus ”*till sist blev hungrig*”, är det verkligen inte för mycket sagt.

Därför var det ett listigt knep av frestaren att använda just människans behov av mat som utgångspunkt för sin första frestelse. Jesus var en sann människa och hade samma längtan efter mat som vi ofta kan få. Ja, faktum är att han hade precis samma grundläggande behov som vi, vare sig det gällde mat och dryck, sömn, vila och avkoppling. Därför var inte djävulens frestelse någon liten frestelse för Jesus, utan tvärtom en stor och verklig frestelse.

”*Om du är Guds Son*” – så började djävulen sin frestelse. Med dessa få ord ville han få Jesus att tänka på två saker: 1) Det är rätt och slätt alltför kränkande att du som är Guds Son och har obegränsad makt måste svälta, som om du bara var en fattig och eländig människa. 2) Det är inte säkert att du verkligen är Guds Son. Du bör först bevisa att du är det genom att göra som jag säger.

Svaret på den första punkten är att ingenting av allt det som Gud ville att Jesus skulle göra som människa – av kärlek till människorna! – kan vara ”alltför kränkande” för honom. Tvärtom är det så att just det faktum att Jesus valde hunger framför mat i överflöd återspeglar hans kärlek till människorna. Han var villig att göra *allt* för att vi skulle bli frälsta. Svaret på den andra punkten är helt enkelt att Jesus var och är Guds Son. Han behövde inte följa djävulens order för att bevisa det. Faktum är att han skulle ha bevisat att han *inte* var Guds Son genom att följa djävulen. För om han hade gjort det, hade han därmed fallit i synd.

Vad har denna första frestelse med Jesu frälsningsverk att göra? Vi ser att djävulen försökte få Jesus att tvivla på två ting. För det första att han verkligen var Guds Son och därmed Messias, och att hans uppgift var att frälsa människorna. Då Fadern i samband med hans dop sa: *"Denne är min Son, den Älskade som jag har behag till"* (Matt. 3:17), talade han samtidigt om honom som den utvalde som var sänd till jorden för att utföra sitt messianska återlösningsverk.

Det andra djävulen ville få Jesus att tvivla på ligger i orden: *"Befall att de här stenarna blir bröd."* Det var Guds vilja att Jesus skulle svälta där ute i öknen. Om han hade gjort stenarna till bröd så att han antligen kunde få något att äta, skulle han samtidigt ha uttryckt tvivel på att Gud som fört honom in i denna nödsituation också skulle föra honom ut ur den i sin tid och på sitt sätt.

Om Jesus hade gett efter för djävulens frestelser hade han därmed visat att han inte helt och fullt litade på Gud, både när det gällde hans messianska frälsningsuppdrag och Faderns vilja att hjälpa honom när han var i nöd. Och därmed hade han inte kunnat vara vår syndfria Frälsare. Han hade inte visat Fadern den fullkomliga tillit och kärlek som Gud kräver av oss människor.

Inte ett ögonblick tänkte Jesus misstro Gud. Han avvisade frestelsen med en gång. Och han gjorde det på det sätt som Gud vill att alla som frestas skulle ha gjort. Som vår ställföreträdare och som en sann människa kämpade Jesus mot djävulen. Därför svarade han: *"Människan lever inte bara av bröd utan av varje ord som utgår från Guds mun"* (vers 4). Detta svar är ett citat från 5 Mos. 8:3. Israel skulle vara Guds lydige son. Men då Gud lät dem hungra och törsta i öknen för att sätta dem på prov *"och så lära känna vad som var i ditt hjärta"* (5 Mos. 8:2), knotade och klagade folket. Ja, de satte till och med Gud på prov och utmanade honom: *"Är HERREN ibland oss eller inte?"* (2 Mos. 17:7).

Jesus bevisade att han var Guds fullkomligt lydige Son i alla mot Gud olydiga söners och döttrars ställe. Hans svar på djävulens frestelse ger uttryck för en fullkomlig tillit till Guds makt och till varje ord som utgår ur Guds mun.

En sak som vi också bör lägga märke till när det gäller Jesu avvissande av den ondes frestelse är: han använde sig inte av sin obegränsade gudomliga makt som han hela tiden var i besittning av som sann människa, utan han avvisade frestelsen med Guds ord, den heliga Skrift. Guds ord är kraftigt nog att binda Satan.

2. Frestelsen att ha en falsk förtröstan på Gud – Matt. 4:5-7

I denna frestelse angriper djävulen Jesus från ett annat håll. Jesus hade visat att han hade en fast och full förtröstan på Gud genom att helt och fullt lita på hans ord. Nu frestar djävulen honom till att ha en falsk förtröstan på Gud. Vi lägger märke till att djävulen fick ta Jesus med sig. Det var också något som Gud kunde tillåta (jfr Job 1:12). Djävulen ställde Jesus på det yttersta hörnet av tempelmuren. Det ord som här brukas om templet visar att det inte bara är tal om själva helgedomen som innehöll det Heliga och det Allraheligaste. Ordet visar att här åsyftas hela tempelkomplexet med alla dess byggnader och platser. ”Det yttersta hörnet av tempelmuren” (”tempelmurens utsprång” i SFB) kan också betyda ”den högsta punkten” på tempelmuren.

”*Om du är Guds Son, så kasta dig ner!*” säger djävulen till Jesus. Jesus har visat att han litar på Gud och hans ord allena. Detta utgår djävulen ifrån när han försöker sig på en ny frestelse: ”Så du vill lita bara på Gud och lyda bara hans ord? Det är bra. Det är beundransvärt. Men visa nu i praktisk handling att du litar fullt och fast på Gud. Och visa det på ett modigt och heroiskt sätt. Kasta dig ner från tempelmuren så att du kan bevisa att du verkligen litar på Gud.” Här visar djävulen att han verkligen är ”lögnens fader” (Joh. 8:44). Han hade just försökt lura Jesus att inte lita på Gud. Nu talar han som om han verkligen beundrar Jesu stora förtröstan på Gud och hans löften.

Därefter citerar djävulen Guds eget ord i Psalm 91:11-12: ”Det står ju skrivet”, säger han, ”Han ska ge sina änglar befallning om dig, och de ska bara dig på händerna så att du inte stöter din fot mot någon sten.” Djävulen hänvisar till Guds löfte. Och det är ju rätt: Gud har lovat att han ska bevara sina barn. Han sänder verkligen sina änglar för att vaka över sina barn. Djävulen frestar därför Jesus med att sätta hans tillit till Gud på prov: visa nu att du har en stark tro på Gud. Särskilt eftersom han är Guds egen Son borde detta vara en enkel sak för honom.

Det som gjorde djävulens sätt att citera Skriften så galet var att han satte ett ord i Skriften mot ett annat. Gud vill att vi ska följa hans vilja så som han har uttryckt den i hela Skriften. En trofast och lydig kristen vill därför inte följa ett ord i Skriften – kanske ett som passar honom bra – medan han samtidigt struntar i andra ord i Skriften som drabbar honom för mycket eller som han inte vill lyda.

Vi ser alltså hur from och listig djävulen är. Han är så religiös att han gärna citerar Guds ord. Men en kristen kan avslöja en sådan falsk

användning av skriftställen då ett bibelord används i strid mot ett annat.

Jesus börjar sitt svar med att säga: *"Det står också skrivet: ..."* Detta "också" avslöjar djävulens bedrägeri. Han försökte spela en from, bibelciterande "ljusets ängel" (2 Kor. 11:14). Han kom till Jesus med Bibeln under armen! Men Jesus avslöjar honom genom att hänvisa till allt det Skriften har att säga om denna sak. Sanna Guds barn önskar följa hela Guds vilja och inte bara plocka ut vissa ord i Bibeln, sådana som passar dem bäst.

Jesus citerar ett annat bibelord som också gäller den handling djävulen försökte fresta honom att begå: *"Du ska inte fresta Herren din Gud."* Detta citat är hämtat från 5 Mos. 6:16. Där säger Mose till israeliterna: *"Ni ska inte fresta HERREN er Gud så som ni frestade honom i Massa."* Det som skedde i Massa kan vi läsa om i 2 Mos. 17:1-7. I Refidim började Israels barn klaga på Mose för att de inte hade något vatten att dricka. De nöjde sig inte med att bara lita på Herrens löfte om att han skulle bevara dem och hålla dem vid liv där i öknen. De krävde att Mose skulle ge dem vatten (vers 2). De utmanade till och med Herren själv: *"Är HERREN ibland oss eller inte?"* (vers 7). Herren skulle minsann få bevisa att han var med dem genom att göra som de sa. De ville inte endast lita på hans löften.

Om Jesus hade gjort som djävulen sa och kastat sig ner från tempelmuren, skulle han också ha satt Herren på prov. Han befann sig inte i en farofylld situation där den enda möjligheten att komma undan var att kasta sig ner och lita på Gud. Om Jesus hade gjort som djävulen sa, hade det inneburit att han sagt till Gud: "Jag utmanar dig att visa att du verkligen har sänt änglar som ska bevara mig." Men Jesus insåg att om han hade följt Satans befallning skulle det inte ha varit ett modigt språng i tro, utan det skulle ha inneburit en falsk förtröstan på Gud. I en sådan falsk förtröstan kan människor använda ett löfte i Bibeln som utgångspunkt för en handling som Gud inte knutit något löfte till.

Djävulen använde ett bibelord *i strid mot* ett annat med det resultatet att han förvrängde Skriftens sanning. Jesus däremot satte ett bibelord *vid sidan om* ett annat och lät därmed hela Skriftens sanning komma till tals.

Också i denna andra frestelse stod hela Jesu frälsningsuppdrag på spel. "Om du är Guds Son", sa djävulen till honom både här och i den första frestelsen. Jesus skulle bevisa att han var Guds Son, det vill säga

den inkarnerade Sonen som var utvald och sänd för att återlösa jordens fallna mänsklighet. Om Jesus hade försökt bevisa att han var den gudomlige Frälsaren genom att göra som Satan sa, skulle han inte ha varit vår Frälsare. Då hade han inte varit fullständigt lydig mot Guds vilja och hade därmed inte kunnat vara vår ställföreträdare både i sitt liv och i sitt lidande och sin död. Så när Jesus därför avvisade djävulens andra frestelse gav han oss inte bara ett exempel på hur också vi ska avvisa djävulens frestelse, utan han vann en förkrossande seger över Satan *för oss* (jfr Hebr. 2:17-18 och 4:15).

3. Frestelsen till avfall – Matt. 4:8-10

Vers 8 visar att djävulen äger och utövar stor makt – men med starka begränsningar. Här tillåter Gud att han får bruka sina sataniska krafter på ett sådant sätt att han ”för ett ögonblick” (Luk. 4:5) kan visa Jesus alla riken i världen och deras härlighet. Vi förstår inte hur han kunde göra detta, men det visar att han är i besittning av övernaturliga, ockulta krafter.

I denna tredje frestelse tar djävulen av sig masken och visar sitt sanna jag. Luther säger att Satan nu ”visar sig som en gudomlig, majestätisk djävul som framträder helt öppet som om han var Gud själv.” Han visar sig som den här världens furste. Lägg märke till att han nu inte börjar med orden: ”Om du är Guds Son ...”. Han bad inte längre Jesus om att bevisa att han var Guds Son som kommit i köttet för att vara världens Frälsare. Detta vet han att Jesus är. Nu vill han förföra Jesus till avfall och föra honom in under sitt eget herravälde. Om djävulen hade lyckats med det, skulle Jesus aldrig ha kunnat fortsätta med att göra det som han hade kommit för att utföra, nämligen krossa djävulens makt och upprätta nådens rike på jorden.

”Allt detta vill jag ge dig, om du faller ner och tillber mig”, sa djävulen (vers 9). Han talade som om alla världens riken och hela deras härlighet var hans på ett sådant sätt att han fritt kunde göra med det som han ville. Enligt Luk. 4:6 sa han: *”Dessa rikens hela makt och härlighet vill jag ge dig, för åt mig har det överlämnats och jag ger det åt vem jag vill.”*

Sanningen är att Fadern har gett allt till Sonen. *”Allt har han lagt i hans hand”* (Joh. 3:35). Jesus skulle vara kung över alla jordens riken. Genom lidande och död som alla syndares ställföreträdare skulle han skaffa sig sin upphöjda ställning på Faderns högra sida och därmed

utöva all makt i himlen och på jorden (Matt. 28:18; Ef. 1:19-23). För Jesus gick vägen till härligheten och äran genom lidande och förnedring. Nu kommer alltså Satan och säger: "Nej, nej! Det är inte det rätta sättet att göra det på. Du kan bespara dig allt detta lidande och smärtan. Om du gör som jag vill, kan du få all makt över jordens riken utan strid och smärta."

Det var bara ett "litet" villkor som Jesus först måste uppfylla: "Allt detta vill jag ge dig, *om du faller ner och tillber mig.*" Han bad Jesus falla ner för honom i vördnad och tillbedjan. Han bad kort och gott att ha honom, Guds huvudfiende, till sin gud!

Men det "lilla pris" som djävulen vill att hans offer ska betala är alltid ett ödesdigert pris. Om Jesus hade gjort som djävulen bad honom skulle han ha blivit djävulens verktyg. Han skulle ha blivit en medlem i "ondskans här" som tillhör Satan. Han skulle inte ha varit Messias och den som genom sitt lidande och sin död skulle befria människorna från djävulens slaveri. Han skulle själv ha blivit en djävulens slav.

Jesus visste att vår återlösning och frälsning stod på spel. Likväl var det *en verklig frestelse* han ställdes inför som en sann människa. Som sann människa var lidandets väg till Golgata lika tung för Jesus som den skulle ha varit för oss. Tänk bara på hans bittra kamp i Getsemane när han som sann människa ber sin himmelske Far om att få slippa att dricka lidandets bägare (Matt. 26:36-46), eller när han hänger på korset och ropar ut sin nöd: "*Min Gud, min Gud, varför har du övergett mig?*" Därför var det så viktigt att Jesus omedelbart stod emot frestelsen att avfalla från sin egen himmelske Far och i stället bli en slav åt Satan och så omöjliggöra vår frälsning.

Ännu en gång avvisade Jesus frestelsen och han gjorde det *som människa*, som ett lydigt Guds barn. Med hjälp av Andens svärd som är Guds ord besegrade han ännu en gång frestaren. Men förutom att bruka Guds ord sa han denna gång något mer: "*Gå bort, Satan!*" Med denna befallning ser vi honom framträda som Satans besegrare. Djävulen var övervunnen.

"*Ett ord kan honom fälla*", sjunger vi med Luther i psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg". Det mäktiga ord som Jesus brukade för att binda Satan var: "*Herren din Gud ska du tillbe, och endast honom ska du tjäna.*" Satan hade försökt lura Jesus till att bryta det första budet som är det "största budet" (Matt. 22:38). Jesus citerade detta bud så som det står i 5 Mos. 6:13.

På nytt visar Jesus att han lyder lagen fullkomligt. Han låter sig inte ett ögonblick frestas till att bryta mot Guds vilja. Han älskar Herren sin Gud av hela sitt hjärta och av hela sin själ och av hela sitt förstånd, för att han genom sin fullkomliga laguppfyllelse ska kunna frälsa oss.

(Detta studium bygger på "Bible History Commentary – New Testament, Volume 1", sid. 66ff, av Werner H. Franzmann, utgiven av WELS Board for Parish Education, 1989).

NY HÖGAKTUELL BOK!

Seth Erlandsson

Om Gud och Jesus

Gardells tankar i Bibelns och forskningens ljus

Endast 100 kronor (133 sidor)

Kan beställas från

BIBLICUM FÖRLAG

Släntvägen 10

331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Bibelns klarhet och svåra frågor

av Stefan Hedkvist

Kung Salomo författade många ordspråk. Han säger om ordspråken att de ger enkla människor klokhet, de unga kunskap och omdöme. Det kan sägas om hela Bibeln. Bibeln ger kunskap till unga och till enkla människor. Guds ord är våra fötters lykta och ett ljus på vår stig. Bibeln skulle inte vara våra fötters lykta om den var dunkel och tvetydig. Den är klar och tydlig och man behöver inte ha någon högskoleutbildning eller doktorstitel för att förstå den. Vi behöver inte sväva i ovisshet om Bibelns budskap. Den lär oss vad vi ska tro och vad vi inte ska tro, vad vi ska göra och vad vi inte ska göra. Bibeln är kapabel att göra oss till fullt färdiga, mogna kristna.

Men när det är sagt måste vi också säga att det finns en del ställen som är svåra att förstå. Att Bibeln är ett ljus på vår stig innebär inte att vi omedelbart förstår *alla* ställen. Petrus skriver så här om Paulus brev: *I dessa brev finns en del som är svårt att förstå och som okunniga och obefästa människor förvränger till sitt eget fördärv – något som också sker med de övriga Skrifterna.* När vi stöter på ett ställe som vi har svårt att förstå så får vi inte utifrån svåra ställen förvränga Bibelns budskap eller hitta på en egen ny lära. Gud har uppenbarat sina sanningar inte bara på ett ställe utan på flera ställen. Oftast är de enkla att förstå men ibland ges samma undervisning med ord som är svårare att förstå. Regeln är att enkla och tydliga ställen ska få kasta ljus över dem som är svåra att förstå. Men det finns okunniga och obefästa människor som gör precis tvärtom. De utgår från ställen som är svåra att förstå och förvränger klara och tydliga ställen till sitt eget fördärv.

Bibeln innehåller inte hemliga budskap och bibelställena döljer inte dubbla budskap. Varje mening har bara en avsedd innebörd. Men ibland stöter vi på bibelställen där *vi* inte kan avgöra om stället avser den ena eller den andra bibliska läran. Det betyder inte att Bibeln är tvetydig. Varje ställe har bara en innebörd men ibland kan vi inte avgöra vilken. Vi kan ibland inte avgöra om aposteln avsett att skriva om den ena eller

den andra bibliska läran som uttrycks med klara och enkla ord på andra ställen. Det är en ”exegetisk fråga”. För att få svar på vilken lära aposteln avsett i dessa ställen lär vi vänta tills vi får se det i evighetens ljus. Fram till dess får församlingen stå ut med att höra olika predikningar över en och samma text.

Sådana bibelställen där vi inte kan avgöra vilken biblisk lära aposteln avser är rätt sällsynta men i andra årgångens predikotext för tredje söndagen i Advent finns två av dem fast predikotexten är så kort.

Matteus 11:11-15

Amen säger jag er: Bland dem som är födda av kvinnor har ingen trätt fram som är större än Johannes Döparen. Men den mindre i himmelriket är större än han. Och från Johannes Döparens dagar ända till nu är himmelriket utsatt för våld, och våldsmän förtrycker det. Ty alla profeterna och lagen har profeterat fram till Johannes, och om ni vill ta emot det - han är den Elia som skulle komma. Lyssna, du som har öron!

Predikningar över denna text kan alltså handla om än den ena, än den andra bibliska läran. Men predikanterna blir inte falska lärare för det. Undervisningen stämmer ju i vilket fall som helst med vad Bibeln tydligt och klart lär på andra ställen. Det går bara inte att avgöra med säkerhet om aposteln med just detta ställe avsett den ena eller den andra bibliska läran.

1. Den första exegetiska frågan är om **den mindre i himmelriket** syftar på Kristus eller på troende i den nytestamentliga kyrkan. Jesus säger: Bland dem som är födda av kvinnor har ingen trätt fram som är större än Johannes Döparen. Men den mindre i himmelriket är större än han. Vem är den mindre i himmelriket som är större än Johannes?

Det kan syfta på Jesus. Han kan kallas den mindre i den meningen att han kom för att bli allas tjänare. Människosonen kom inte för att bli betjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många. Han blev Johannes tjänare och vår tjänare, för att bli vår Frälsare. Ändå är han större än den störste bland människor. Han är Konungarnas Konung.

Den mindre i himmelriket kan också syfta på oss troende i den nytestamentliga kyrkan. Jesus gav verkligen heder åt Johannes Döparen. Johannes var den störste bland dem som är födda av kvinnor. Han var större än profeterna. Hans ämbete är oskilkjaktigt förknippat med Kristi ämbete. Han var förutsagd av profeterna som den som skulle gå ome-

delbart före HERREN och bereda väg för honom. Ändå hör han till dem som inte fick se uppfyllelsen av alla löften. Liksom profeterna och troshjältarna under Gamla testamentets tid längtade han efter att få se det *vi* ser, men fick inte se det, och få höra det *vi* hör, men fick inte höra det. Han blev halshuggen innan Kristus fullbordat frälsningen genom sin död och uppståndelse. I den meningen är den minste i den nytestamentliga kyrkan större än Johannes Döparen. Vi har alla fått höra hur Jesus fullbordade allt Fadern lovat. Vi har fått höra hur Jesus sonat all vår synd med sitt blod och uppstått från de döda för att vi ska leva med honom. Vi kan kallas större än Johannes därför att den välsignelse Gud har gett oss genom ord och sakrament är större än den han gav Johannes.

Den ena liksom den andra förklaringen skänker stor tröst och är i harmoni med vad Bibeln klart och tydligt lär oss på andra ställen. Men vilken av dessa andliga sanningar Jesus avsett med just dessa ord lär vi inte få veta här i livet.

2. Den andra exegetiska frågan är om Jesus talar om hur kyrkan blir förföljd här på jorden eller om hur kyrkan utbreder sig här på jorden. Talar han om **att himmelriket blir utsatt för våld eller att himmelriket tränger fram med storm?** Talar han om **att våldsmän förtrycker himmelriket eller att människor rycker det till sig?** Om ni jämför några svenska bibelöversättningar ser ni snart att de skiljer sig. En översättare måste ju till slut välja alternativ när tryckningen närmar sig, men valet kan vara svårt. Det är svårt att avgöra vilken av dessa två bibliska sanningar som avses i detta ställe. Men båda dessa sanningar framställs klart och tydligt på andra ställen i Bibeln.

Det är sant att kyrkan blir utsatt för våld här i världen. Kyrkan på jorden är den stridande kyrkan. De troende lider betryck här i världen. Men vi kan ändå vara vid gott mod. Jesus har övervunnit världen. Han ska en dag framträda som Segrare, och alla troende tillsammans med honom. Genom tron på honom ska vi vinna seger. Därför behöver vi inte frukta även om våldsmän förtrycker kyrkan här i världen. De ska inte lyckas i sitt uppsåt. Inte ens helvetet ska vara kyrkan övermäktig. Klippan Kristus är vårt försvar.

Men stället kan också syfta på att himmelriket tränger fram med storm. Evangeliet har genom århundradena gått ut i världen och nått jordens alla folk. Människor har ryckt det till sig. Den helige Ande ver-

kar genom evangeliet i människors hjärtan att de vill ha himmelriket. Trons människor rycker till sig löftet om nåd. Även om Herren ställer sig avvisande håller tron fast vid hans löften och låter sig inte avvisas. Tänk på Jakobs kamp med Gud. Fast ängeln sa till honom: *Släpp mig*, så släppte Jakob inte taget. Han svarade: *Jag släpper dig inte förrän du välsignar mig*. Tänk också på den kananeiska kvinnan som ropade till Jesus om hjälp. Han svarade avvisande: *Det är inte rätt att ta brödet från barnen och kasta det åt hundarna*. Hon sade: *Jo, Herre, också hundarna äter smulorna som faller från deras herrars bord*. Tron låter sig helt enkelt inte avvisas och släpper inte taget om Gud och hans löften. Det är också vad Gud vill. Gud ska välsigna en sådan tro som förtröstar på hans löften utan att låta sig avvisas. De troende kan sägas göra en ohyfsad entré i himmelriket, så som Jesus beskriver det; de troende rycker himmelriket till sig.

Ett bibelställe har bara en avsedd betydelse. Jesus måste ha avsett antingen den ena eller den andra av dessa två bibliska sanningar men vi lär inte få svar på vilken. Det behöver heller inte bekymra oss. Det gör inte Bibeln till en dunkel bok. Dessa bibliska sanningar står och faller inte med dessa ställen. Sanningarna finns uttryckta med klara och tydliga ord på andra ställen. Vi ska hålla oss till det enkla. Och vi kan lugnt ta till oss trösten av den ena eller den andra förklaringen eftersom dessa sanningar är uttryckta med klara och tydliga ord på andra ställen i Skriften.

När vi läser vidare i andra årgångens predikotext för tredje advent så fortsätter Jesus att ge heder åt Johannes Döparen. Johannes är den Elia som var utlovad i Gamla testamentet. Han skulle gå framför HERREN i Elias ande och kraft och bereda väg för honom. Sedan säger Jesus: *Lyssna, du som har öron!* Uttrycket ”*lyssna, du som har öron*” innebär att det Jesus sagt är något ytterst viktigt. Det kan bara tas emot av dem som fått sina öron öppnade av den helige Ande. Det han sagt är av yttersta vikt för tron och det andliga livet. Nu kanske någon av er uppgivet säger: Hur ska vi kunna lyssna om det inte går att med säkerhet säga vilken biblisk lära dessa ställen syftar på?

Uttrycket ”*lyssna, du som har öron*” syftar inte bara på de ställen som är svåra att förstå. Dessa ord syftar på allt Jesus sagt i detta sammanhang. Och vad har Jesus gjort i hela sitt tal ända från början som vi hörde läsas i evangelietexten? Ja, han har gett heder och ära åt Johannes Döparen. Han har öst hedersbetygelser över honom. Han har upphöjt honom

över alla furstar och kungar som finklädda går omkring i kungapalatsen. Han har upphöjt honom över alla profeter i Gamla testamentet. Han har sagt att Johannes Döparen är den störste bland dem som är födda av kvinnor. Varför ger Jesus sådan heder åt Johannes Döparen?

Lyssna, du som har öron! Jesus ger så stor heder åt Johannes för att vi också ska göra det. Folk i Juda gick ut för att se honom. De visade nyfikenhet men de visade honom inte heder. De gav ingen respons på hans predikan, i alla fall ingen frälsningsbringande. De brydde sig inte om vad han förkunnade. De tog inte hans predikan till sig. Det var inte att hedra honom. Det finns väl ingen större vanära än att inte bli trodd. Om vi hedrar Johannes Döparen med flera gudstjänster under kyrkoåret men samtidigt inte bryr oss om vad han säger, vad är det för slags heder vi visar honom då? Nej, Jesus lär oss att vi ska hedra Johannes genom att lyssna till hans ord och ta dem till oss, öppna våra öron och låta Johannes predikan få rum i våra hjärtan. Då ger vi honom den heder som tillkommer honom.

Johannes budskap skilde sig från profeternas budskap på en punkt. Profeterna vittnade om Frälsaren som *skulle komma*. Men Johannes fick se honom komma och visade människorna till den Frälsare som *hade kommit*. Han pekade på Jesus och sa: ”*Se, Guds lamm som tar bort världens synder!*”

Johannes lär oss ångra våra synder och bekänna dem. Men ångern frälser oss inte om inte tron kommer till. Johannes visar oss till Jesus som vår Frälsare som med sitt fullkomliga offer tagit bort *världens* synder. Eftersom Jesus har tagit bort världens synder kan vi vara vissa om att han också tagit bort våra synder. Vi hedrar Johannes när vi tar emot hans vittnesbörd om Jesus. Denna heder ska vi visa honom inte bara på hans dagar under kyrkoåret utan alla dagar. Varje dag ska vi ångra våra synder, lägga bort dem och vända våra blickar i den riktning Johannes pekar: *Se, Guds lamm som tar bort världens synder!* Det är endast genom tron på Jesus vi blir frälsta.

Profeten Jesajas bok – del 4 i en artikelserie

(forts. från *Biblicum* 4/09, s. 139-152)

DOMSUTSAGOR ÖVER FRÄMMANDE FOLK (KAP. 13-23)

Efter Jesajabokens inledande del, *kapitel 1-12 om Juda och Jerusalem*, där Jesaja avhandlar gudsfolkets oerhörda trolöshet och synd, ödeläggelsen genom Herrens vredesverktyg och löftena om en oförtjänt frälsning genom gudamänniskan Immanuel, jungfruns son, Isais telning, följer *kapitel 13-23 med domsutsagor över olika hednafolk*.

Några inledande ord om det första avsnittet, 13:1-14:27

Den assyrisk-babyloniska världsmakten hotade på Jesajas tid att helt utplåna Israels hus. Redan på Jesajas tid intog Babel en central ideologisk och världspolitisk roll. Mer och mer blev Babel liktydigt med Guds och hans folks främsta fiende. Ledaren för detta folk liknas i 14:12-15 vid den fallne ängeln Lucifer (Satan) som försöker störta den Högste från hans tron. I Nya testamentet används Babel (på grekiska *Babylon*) som typisk representant för fientlighet mot Gud och hans folk (se Upp. 14:8; 16:19; 17:5; 18:2; jfr 1 Pet. 5:13).

Herren använder den assyrisk-babyloniska världsmakten för att straffa sitt syndiga folk. Men när den fullgjort sin uppgift och i högmod överskrider sina befogenheter ska den drabbas av Herrens dom och inte lyckas med att besegra Herren och hans utvalda. Hela avsnittet 13:1-14:27 bär rubriken *”Profetia om Babel som Jesaja, Amos son, skådade”*. Denna profetia avslöjar att såväl Babel (13:2-14:23) som Assyrien (14:24-27) ska krossas, och *Israel ska återupprättas som ett folk bestående av troende både från Jakobs hus och från hednafolken* (14:1-2).

Kapitel 13:1-22, Domen över Babel

Precis som i 1:1 och 2:1 betonas med verbet ”skådade” (vers 1) att Herren har uppenbarat för Jesaja det han nu förkunnar angående Babel. Profeten har redan sett och hört vad som kommer att ske.

13:2-5: Herren kallar samman folk och riket mot det mäktiga Babel. De som utför Herrens vredesdom ("mitt vredesverk") kallas "mina heliga", "mina krigare", "Herren Sebaots krigshär". Tidigare hade Assyrien tjänat som Herrens vredesverktyg (10:5) mot det avfälliga Israel och Juda, men nu gäller vreden världsmakten själv, det högmodiga Babel. Herren uppåddar hednafolk och riket som "hans vredes redskap" mot Babel och Assyrien, "hela landet".

13:6-8: "Herrens dag" är tiden för Herrens mäktiga ingripande mot sina och sitt folks fiender, dels under historiens gång men framför allt på den stora domedagen, världshistoriens sista dag. Med orden "Herrens dag är nära" och "som förödelse/våld från den Allsmäktige kommer den" (på hebreiska *kesnod mish-Shadaj jabo*) (vers 6) anknyter Jesaja till Joels ord: "Ve oss, vilken dag! Ty HERRENS dag är nära, som förödelse från den Allsmäktige kommer den" (Joel 1:15). Då förbyts fiendernas självupphöjelse och fräcka uppror mot Gud i maktlöshet, skräck, vanda och häpnad.

13:9-13: Som så ofta hos profeterna och även i Jesu undervisning i evangelierna flätas domen över den fientliga världsmakten samman med en skildring av den slutliga domen över allt vad synd heter vid tidens och världens slut (se t.ex. Matteus 24:15-31): "Himlens stjärnor och stjärnbilder sänder inte mer sitt ljus. Solen går upp mörk och månens ljus lyser inte" (vers 10). "Jag ska få himlen att darra och jorden att gunga och skaka i sina grundvalar" (vers 13). "Jag ska straffa världen för dess ondska, de ogudaktiga för deras missgärning. Jag ska göra slut på de stoltas övermod och slå ner tyrannernas högmod" (vers 11).

13:14-18: Den assyriska krigsmakten bestod av många folk. Den drog våldsamt fram, slog ner allt motstånd och intog det ena landet efter det andra. Men nu har profeten sett hur denna krigsmakt kommer att besegras. De framryckande soldaterna ska skingras och jagas på flykten. "Liksom en bortjagad gasell och en fårhjord som ingen samlar ska de vända hem, var och en till sitt folk, och fly, var och en till sitt land" (vers 14). Assyrierna som var kända för sin grymhet ska själva drabbas av samma fruktansvärda grymheter som de själva gjort sig kända för (vers 15-16).

I vers 17 nämner Jesaja vilket folk som Herren särskilt ska använda sig av som sitt vredesverktyg mot den stora världsmakten: *mederna*. När det assyriska världsväldet bröt samman under 600-talets senare del var det *mederna* som spelade en avgörande roll. När senare den nybabiloniska världsmakten (605-539 f. Kr.) gick under för det persisk-mediska världsriket, spelade "medern Darejaves" en huvudroll (Daniel 5:31).

Denne kom som Persiens kung att bära namnet Koresh¹ och bli Herrens särskilt utvalda redskap (se profetian i Jes. 44:28) för uppfyllandet av Jeremias profetia om en återkomst till Jerusalem (Jer. 25:12; 29:10), ett återuppbyggande av Jerusalem (2 Krön. 36:22-23; ”Han är min herde, han ska fullborda allt det jag vill”, Jes. 44:28).

Vers 18 vittnar om de fruktansvärda grymheter som förekom och alltjämt förekommer i krig. De folk som Herren använder sig av som vredesverktyg är inga helgon. De uppträder ofta lika obarmhärtigt och grymt som andra folk i samband med krig.

13:19-22: Här besvaras frågan: Hur ska det gå med den mäktiga staden Babel, ”rikenas juvel, kaldeernas skönhet och stolthet”? Denna imponerande och inflytelserika stad, som står som en typisk representant för högmodigt uppror mot Herren och fiendskap mot hans folk, ska gå under, totalt förstöras likt Sodom och Gomorra. Ödeläggelsen ”kommer snart, dess dagar ska inte fördröjas”, profeterar Jesaja (13:22). En sådan total ödeläggelse ägde också rum ”snart”, redan år 689 f. Kr., ett förbud om att den makt som Babel representerar går mot ett fullständigt nederlag.

Babels fall år 689 f. Kr. är väl dokumenterat i utombibliska källor. Så här beskriver Sanherib hur han i december detta år lade Marduks berömda och heliga stad i ruiner:

*Likt en våldsamt storm bröt jag fram och ödelade den som en orkan.
Jag slog ner staden fullständigt ... ingen, varken liten eller stor, lät jag komma undan. Med döda kroppar fyllde jag stadens öppna platser ...
Gudabilderna som fanns därinne tog mitt folk och krossade (ushabbiru).²*

I 14:23 återkommer Jesaja till domen över Babel: ”Jag ska göra den till ett tillhåll för hägrar³ och till sumpmark. Jag ska sopa bort den med ödeläggelsens kvast, säger HERREN Sebaot.”

Efter den totala ödeläggelsen av Babel år 689 f. Kr. byggdes staden så småningom upp igen till förnyad skönhet. Under Nebukadnessars tid (604-562 f. Kr.) hade den miljontals invånare och väckte världens

1 Se SFBs översättning av grundtextens ”förklarande och” (*waw explicativum*) i Daniel 6:28 och 1 Krön. 5:26.

2 Jämför Jesaja 21:9: ”Alla dess gudabilder ligger krossade på marken.” Jesaja använder här samma verb som i den assyriska inskriften, nämligen *shibbar*. Den assyriska texten återfinns i *Ancient Records of Assyria and Babylonia I-II* (ed. D.D. Luckenbill, Chicago 1926-27).

3 Grundtextens ord betecknar ”djur som kurar ihop sig” och kan därför också översättas med piggsvin, igelkottar, ugglor eller rördromar.

häpnad med sina väldiga palats. Men bara till en tid. Jesajas profetia om staden skulle gå i fullbord: *"Den ska inte för alltid bebos, man ska inte bo där från generation till generation... Sjakaler ska tjuta i dess palats och ökenhundar i de praktfulla slotten"* (13:20, 22). När Babel på nytt prålar i sin glans och hotar Guds Israel, anknyter Jeremia år 593 f. Kr. till Jesajas domsord: *"HERREN har uppväckt de mediska kungarnas ande, hans avsikt är att lägga Babel i ruiner". "Babel ska bli en stenhög, ett tillhåll för sjakaler"* (Jer. 51:11, 37). Så blev det. Under det persiska rikets tid (538-331 f. Kr.) förföll Babel mer och mer och blev under århundradena därefter ett öde ruinfält. Babel har nu i årtusenden legat i ruiner som en ödemark.

Kapitel 14:1-2, Israels återupprättelse

Det svårt drabbade Israel ska ännu en gång få erfara Herrens barmhärtighet. Då ska hedningar som nu är Israels fiender bli inlemmade i Guds folk. Israels hus ska få dem som "sin arvedel i Herrens land". I stället för Guds folks "fångvaktare" och "förtryckare" ska de då vara Herrens och hans folks "tjänare och tjänarinnor". Redan i 2:2ff har Jesaja profeterat om hur hedningar ska strömma till Sion "den sista tiden". I 56:6-8 upprepar Jesaja att de som är främlingar ska bli Herrens tjänare och "älska hans namn". *"Jag ska föra dem till mitt heliga berg."* *"Mitt hus ska kallas ett bödens hus för alla folk."* *"Ty Israel är inte alla som kommer från Israel"*, betonar Paulus (Rom. 9:6). *"Så säger han (Gud) genom Hosea: 'Det folk som inte var mitt folk ska jag kalla mitt folk, och henne som jag inte älskade ska jag kalla min älskade' (Hos. 2:23). 'Och på den plats där det sades till dem : Ni är inte mitt folk, där ska de kallas den levande Gudens barn' (Hos. 1:10). Men om Israel utropar Jesaja: 'Om än Israels barn vore talrika som havets sand ska bara en rest bli frälst' (10:22)"* (Rom. 9:25-27). Enligt Nya testamentet är "den sista tiden" detsamma som den nytestamentliga tiden, nya förbundets tid, då den utlovade Messias kommit och genom sin syndfrihet och ställföreträdande försoningsdöd besegrat Guds rikets huvudfiender: Satan, synden och döden.

Kapitel 14:3-21, Den räddade restens triumferande sång över Babels kung

När Guds rikets stora fiende krossats och inte längre kan förtrycka Guds folk, ger Herren sitt folk vila. De slipper det lidande, den oro och den slavtjänst som Babel och dess kung tillfogar dem. När denne tyrann som

representerar Guds rikets huvudfiende själv drabbas av undergång ska Guds folk, den räddade resten, stämma upp *en triumferande sång över Babels kung (14:4b-21)*.

Porträttet av Babels kung i 14:4b-21 påminner mycket om de assyriska tyrannerna och i synnerhet Sargon II, Assur-Babels kung 721-705 f. Kr. Han utövade ett världsherravälde som var större än någons före honom. Han kallade sig t.o.m. ”universums herre”.

Sången uttrycker glädje över att förtryckaren fått ett slut (vers 4), att Herren brutit sönder de ogudaktigas stav ”*som i grymhet slog folken med slag på slag*” (vers 6). När den högmodiga förtryckaren har fallit brister hela jorden ut i jubel (vers 7). Jämför med Paulus ord: ”*Skapelsen väntar ivrigt på att Guds barn ska uppenbaras... Vi vet att hela skapelsen ännu samfällt suckar och våndas*” (Rom. 8:19-22). Att Libanons cypresser och cedrar särskilt nämns (vers 8) har sin bakgrund i de assyriska kungarnas skryt om att ha huggit ner Libanons höga cedrar och utvalda cypresser (jfr Jes. 37:24). De såg det som tecken på att vara högre och starkare än alla andra. Men Babels kung med sin härlighet blir nerstörtad från sin tron och svag som alla andra jordens ledare: ”*Har också du blivit svag som vi?... Föruttnelse är bädden under dig och maskar ditt täcke*” (vers 10f).

Ordet ”Lucifer” kommer från Vulgatas översättning till latin av hebreiskans *helél* = ”*du strålände stjärna*” (vers 12). Babels kungs (Lucifers) högmod kontrasteras i vers 12-15 mot hans djupa fall: ”*Du sade i ditt hjärta: 'Jag ska stiga upp till himlen... jag ska göra mig lik den Högste.' Men ner till dödsriket blev du förd, längst ner i graven.*” Självupphöjelsen och självförhärligandet leder till ett ömkligt slut. Att som kung inte få ett värdigt vilorum var ett tecken på förbannelse: ”*Du är bortkastad från din grav, lik en föraktad gren... Du är lik ett förtrampat as... ty du fördärvade ditt eget land och dräpte ditt eget folk*” (vers 19-20).

Kapitel 14:22-27, Assur-Babel ska krossas

Domen över Babel innebär denna stads totala undergång. Jag ska ”*utrota ur Babel både namn och kvarleva, både barn och efterkommande, säger HERREN*” (vers 22). ”*Jag ska sopa bort den med ödeläggelsens kvast, säger HERREN Sebaot*” (vers 23). Domen över Babel, symbolen för upproret och fiendskapen mot Herren och hans folk, inkluderar Assur. Profetian om Babel (13:1-14:27) avslutas med en edlig försäkran om att Assur ska krossas (jämför 10:24-27): ”*Jag ska krossa Assur i mitt land, på mina berg ska jag trampa ner honom*” (vers 25). Här ser vi att ”Babel” och ”Babels

kung” inte bara betecknar den nybabyloniska världsmakten (605-539) utan också är beteckningar för fienden och förtryckaren på Jesajas tid, nämligen Assur-Babel.

I Jesajabokens mitt, kapitel 36-37, skildras hur Assur år 701 f. Kr. invaderar Herrens land (”mitt land” och ”mina berg”), hur den assyriske kungen hädar Herren och hotar inta och krossa hans stad Jerusalem. Genom Herrens direkta ingripande räddades Jerusalem: *”HERRENS ängel gick ut och slog 185 000 i assyriernas läger, och när man steg upp tidigt följande morgon, se, då låg där fullt av döda kroppar”* (37:36). Profetian i 14:25 besannas.

Fienderna mot Herren och hans folk, de må vara Egypten, Assur-Babel, Gog och Magog eller den högmodige fiendefursten Lucifer själv, ska inte avgå med segern, även när så tycks vara fallet. De ska krossas och till slut, likt staden Babel, möta en förfärande dom. Johannes fick se detta slut i en syn när han för sin tros skull var landsförvisad till ön Patmos: *”Djävulen som hade bedragit dem, kastades i sjön av eld och svavel, där också vilddjuret och den falske profeten är”* (Upp. 20:10).

Kapitel 14:28-32, Profetia om filisteerna

Efter kung Ahaz död 715 hoppades tydligen filisteerna på en allians med Jerusalem mot Assur. Men Herrens folk bör svara sändebuden från filisteerna att *”HERREN har grundat Sion och där har de betryckta i hans folk sin tillflykt”* (14:32). Guds folk ska inte förlita sig på mänskliga makter och mänskliga allianser. För filisteerna väntar en invasion av fiendeskaror norrifrån: *”Ett rökmoln kommer norrifrån och ingen blir efter i fiendernas led”* (14:31). Denna profetia gick snart i fullbordan (se kapitel 20).

Kapitel 15-16, Profetia om Moab

”Mitt hjärta sörjer över Moab” (15:5). Intensivt och deltagande skildrar profeten Moabs svåra lidanden. *”På en natt är Ar-Moab ödelagt och förstört. På en natt är Kir-Moab ödelagt och tystat”* (15:1). Assurs svåra härjningar i Moab är väl omvittnade i assyriska annaler. Tiglat-Pilesers militära och politiska aktivitet i Syrien och Palestina omfattade också Transjordanien med Moab. Efter sin seger 732 räknades Moab till de stater som måste betala tung tribut till Assur. När Ashdod, som av Sargon lagts under assyrisk administration år 720, revolterade vid Sargons död år 705, passade också Moab på att revoltera mot Assur tillsammans

med andra kuvade stater. Sanherib slog hårdhänt ner dessa befrielseförsök år 701.

Domen över Moab är orsakad av *"Moabs stolthet, ... hans högfärd, högmod, våldsamma vrede och tomma skryt"* (16:6). Jesaja upprörs i sitt innersta över Moabs olycka och undergång (16:11). Lösningen på Moabs stora problem är inte ett intensifierat offerande till sin avgud Kemosh. *"Hur Moab än träder upp på offerhöjden och där arbetar sig trött, hur han än går till sin helgedom och ber, så uträttar han ingenting med det"* (16:12). I stället för att söka sin räddning söderut i Edoms land och staden Sela borde Moab vända sig till Herren på Sions berg (16:1). Han är deras enda hopp.

Herren har tidigare förutsagt vad som ska drabba Moab, se 4 Mosebok 21:29f och Amos 2:1-3. *"Nu har HERREN åter talat och sagt: Inom tre år, så som daglönaren räknar åren, ska Moab i sin härlighet, med alla sina stora skaror, bli räknad för intet"* (16:14). Bara en obetydlig liten rest blir räddad.

Kapitel 17:1-11, Profetia om Damaskus

Denna profetia torde härröra från tiden strax före det syrisk-efraimitiska kriget år 734, då Damaskus och Samaria ingick en allians mot Assur och sökte tvinga in Juda i denna allians. *"Se, Damaskus ska upphöra att vara en stad, det ska bli en ruinhög"* (17:1). Detta gick i fullbordan genom Tiglat-Pileser III år 732. *"Och Efraims befästa stad ska inte längre finnas till"* (17:3). Detta gick i fullbordan år 722. Efraims (=Nordrikets) befästa stad Samaria lades i ruiner av den assyriska armén och ligger än idag i ruiner.

Inte bara Aram (Syrien) ska svårt drabbas av Assur utan också Jakob (= Nordriket Israel). Det ska gå under. *"Jakobs feta kropp ska magra"* (17:4). Bara en liten rest ska räddas (jfr 10:22). Jesaja använder bilden av efterskörden på ett olivträd: *"Två eller tre mogna oliver blir kvar högst uppe i toppen, fyra eller fem på trädets kvistar"* (vers 6). Denna lilla rest ska till skillnad från Israel i stort vända sig till sin Skapare och inte till avgudaaltaren, aseror och solstoder (vers 7-8). Men det är förbi med Nordriket Israel som glömt sin frälsnings Gud och i stället förlitat sig på mänskliga allianser (vers 9-11). *"Du hade glömt din frälsnings Gud, du kom inte ihåg din styrkas klippa"* (vers 10). Genom att plantera främmande skott i sin vingård uteblev skörden på skördedagen som blev en plågens dag (vers 11).

Kapitel 17:12-18:7, Ve-ord mot världsmaktens folk och mot Nubien

Profetian om Damaskus följs av *två ve-ord* (hebreiska *hoi*, inledningsordet i 17:12 och 18:1). 17:12-14 handlar om världsmakten och dess undergång genom Herrens mäktiga ingripande. 18:1-7 handlar om "det starka och segerrika folket i landet som delas av floder" (18:7), nubierna som erbjöd Guds folk i Jerusalem en frälsande allians mot Assur.

17:12-14: Den assyriska armén som bestod av många folkslag var en skrämmande makt. Det dånade där den drog fram som när väldiga vatten dånar. Men när tiden för Herrens ingripande är inne flyr de bort "som virvlande löv för stormen". Våra rövare och plundrare, som Jesaja kallar världsmaktens företrädare, ska få ett förskräckligt slut.

18:1-7: Nubierna, på hebreiska *Kush*, kallas för "det resliga folket med glänsande hy", "folket som inger fruktan vida omkring, det starka och segerrika folket" (18:2,7). Genom kraftfulla ledare förenades Nubien ("landet som delas av floder", "landet där vingar surrar") mot slutet av 700-talet med övre och nedre Egypten. Shabaka grundade 715 den mäktiga 25:e dynastin. Ve-ordet gäller denna dynastis försök att organisera en koalition mot Assur. Man sände budbärare över havet (vers 2) och erbjöd kung Hiskia i Jerusalem hjälp mot den hotfulla världsmakten. Men den erbjudna hjälpen bör avvisas. Det är HERREN som är hjälpen mot världsmakten. "Ge er av, ni snabba sändebud, till det resliga folket med glänsande hy" (vers 2). "Alla ni världens invånare" ska i stället få erfara Herrens ingripande (vers 3). Just när fienden tycks segra ska Herren gripa in, skildrat i vers 5 med ett målande bildspråk som är typiskt för Jesaja.

Men Herrens frälsning innebär att också nubier ska vända sig till Herren och tillbedja honom på Sions berg. "På den tiden ska gåvor bäras fram till HERREN Sebaot från det resliga folket med glänsande hy" (vers 7).

(Fortsättning följer)

Nytt arkeologiskt fynd

Många bibelforskares misstro mot Bibeln har sin grund i att de som historiker inte anser sig kunna acceptera Bibelns uppgifter om Gud och hans ingripande i historien. Det har lett till att en rad historiska uppgifter i Bibeln ofta ifrågasatts utan stöd i andra historiska källor eller arkeologiska fynd. När verkliga arkeologiska fynd gjorts har det gång på gång visat sig att påstådda fel i Bibelns historiska uppgifter i själva verket är helt korrekta historiska data.

Ganska nyligen har två bibelforskare (Davies 1992 och Thompson 1999) på nytt hävdats att Bibelns uppgifter att David och Salomo regerade som kungar över ett betydande kungarrike är falska. Enligt dessa "bibelforskare" fanns inget Israel att regera över när David och Salomo enligt Bibeln ska ha regerat (ca 1010-930 f. Kr.). Bibeltexterna betraktar de som otillförlitliga konstruktioner från en senare tid. David och Salomo skulle bara ha varit stamhövdingar¹ och David en rent mytisk figur.²

Mot denna bakgrund är de pågående utgrävningarna i Khirbet Qeiyafa av stort intresse. Utgrävningsledare är professor Yosef Garfinkel från Hebrew University i Jerusalem och Saar Ganor från Israel Antiquities Authority. I sommar, mellan den 20 juni och 30 juli, fortsätter utgrävningarna och det finns möjlighet att anmäla sitt deltagande i dessa utgrävningar (email: garfinkel@mscc.huji.ac.il).

Khirbet Qeiyafa

För att kunna placera Khirbet Qeiyafa på Israels karta bör man veta lite om landets topografi. Från Medelhavet rakt väster om Jerusalem och österut fram till Döda havet kännetecknas Kanaans land av tre landskapstyper: längst i väster ett platt och låglänt kustland (Filisteer), därefter ett område som präglas av *böljande höjder*, på hebreiska *Shefelá*

1 Davies, P.R., *In Search of "Ancient Israel"*, Sheffield University Press, 1992.

2 Thompson, T.L., *The Mythic Past: Biblical Archaeology and the Myth of Israel*, Basic Books, London and New York, 1999.

(”Låglandet”) och slutligen längst i öster *det bergiga höglandet* (”Bergsbygden”). Från Filisteens kustland löper en dalgång rakt genom Juda stams område i riktning mot Jerusalem och med en förgrening mot Hebron. Denna dalgång, ”Terebintdalen” eller Eladalen, utgjorde huvudvägen österut från kustlandet genom Shefelá upp mot Bergsbygden. Det var i denna dalgång som David besegrade Goliat (se 1 Sam. 17:2,19).

Khirbet Qeiyafa omfattar 2,3 hektar, är omgiven av en starkt befäst mur och ligger strategiskt på en höjd i västra delen av Shefelá på Terebintdalens södra sida. 2 kilometer väster om Khirbet Qeiyafa ligger Tell Zakariyeh, vanligtvis identifierad som den bibliska staden Azeka, och 2½ kilometer åt sydost ligger Khirbet Shuwayka, vanligtvis identifierad med den bibliska staden Soko. Khirbet Qeiyafa tilldrog sig intresse år 2005 när Saar Ganor fann mäktiga järnåldersstrukturer under senare lager. Garfinkel och Ganor undersökte platsen 2007 och 2008 ledde de en sex veckors utgrävning på uppdrag av arkeologiska institutionen vid Hebrew University i Jerusalem. Under dessa två säsonger blottades närmare 600 kvadratmeter av en järnåldersstad (Iron Age IIA) på ruinstadens västra del. Man fann bl.a. en stadspört med fyra rum och en bred och kraftig stadsmur, en s.k. kasemattmur. Ett unikt fynd var en lerskärva med en femradig inskription (angående denna text, se nedan).

I november 2008 genomförde utgrävningsexpeditionen ytterligare fältarbete i Khirbet Qeiyafa. Då påträffades en andra stadspört i stadens östra del. Portens framsida bestod av två monumentala stenblock, ett på vardera sidan. Varje sten vägde ca 10 ton. Detta är den massivaste port som någonsin påträffats i en biblisk stad till dags dato. Denna mäktiga östra port i riktning mot Jerusalem var stadens huvudingång.

Khirbet Qeiyafa är den enda platsen i Juda och Israel med två stadsportar. Två portar heter på hebreiska *shaarájim* och det fanns en stad i just Shefelá vid Terebintdalen som hette Shaarájim (Tvåportsstaden). Den var nämligen unik. T.o.m. städer som är tre eller fyra gånger så stora, t.ex. Lakish och Megiddo, har bara en stadspört. Det har länge spekulerats över vilken stad inom Juda stam som bör identifieras med Khirbet Qeiyafa. Först nu kan alltså denna plats identifieras som staden Shaarájim.

Staden Shaarájim nämns på tre ställen i Gamla testamentet. I Josua 15:33ff räknas städer upp som låg inom Juda stams område och i Shefalá (Låglandet). I vers 35f nämns bl.a. de städer jag redan nämnt, nämligen Soko och Azeka, och tillsammans med dessa Tvåportstaden

= Shaarajim. I 1 Krön. 4:28ff räknas städer upp där Simeons ättlingar bodde, bl.a. "Shaarajim". "Dessa var deras städer, tills David blev kung" (vers 31). När David hade dödat Goliat i Terebintdalen mellan Soko och Azeka, flydde filisteerna och det låg slagna filisteer "på vägen till Shaarajim och ända till Gat och Ekron" (1 Sam. 17:52).³

Skriften på lerskärvan

Med hjälp av C 14-metoden har denna inskrift daterats till ca år 1000 f. Kr. Den 7 januari i år gick professor Gershon Galil från universitetet i Haifa ut med en pressrelease. Han menade sig kunna fastställa att denna text var skriven på gammalhebreiska och därmed den äldsta hebreiska text som hittills påträffats. Så här lyder Galils översättning, fritt av mig från engelska till svenska:

*Du ska inte handla så, utan tillbe Herren.
Döm slaven och änkan rättvist,
döm den föräldralöse och främlingen rättvist.
Ta dig an barnen, ta dig an den fattige och änkan.
Återupprätta den fattige från kungens händer,
skydda den fattige och slaven,
ge stöd åt främlingen.*

Galil drar slutsatsen att denna text visar att kungariket Israel verkligen existerade omkring 1000 f. Kr. Det finns också många likheter med texter i Gamla testamentet när det gäller att döma rättvist och ta sig an de fattiga och svaga: slaven, änkan, den föräldralöse och främlingen. Texten vittnar också om att skrivkonsten praktiserades också i denna region, inte bara av några få experter i Jerusalem.

SE

³ För en detaljerad artikel om identifieringen av Khirbet Qeiyafa, se Yosef Garfinkel och Saar Ganor, "Khirbet Qeiyafa: Sha'arayim", *Journal of Hebrew Scriptures*, Vol. 8, art. 22, 2008.

Frågor och svar

Från otro till tro

Fråga: Vad har Martin Luther för bibliskt stöd när han skriver: ”Jag tror att jag inte av eget förstånd eller egen kraft kan tro på Jesus Kristus min Herre eller komma till honom”?

Svar: En rad bibelställen visar att tron på Kristus är Guds verk. Här några av dem:

Detta är Guds gärning att ni tror på den han har sänt (Joh. 6:29).

Ingen kan komma till mig om det inte blir honom givet av Fadern (Joh. 6:65).

Ingen kan komma till mig, om inte Fadern som har sänt mig drar honom (Joh. 6:44).

Alla som Fadern ger mig kommer till mig (Joh. 6:37).

Gud upptänder tro i hjärtat genom det glada budskapet om Kristus: ”Tron kommer av det hörda budskapet och det hörda budskapet i kraft av Kristi ord” (Rom. 10:17). I anslutning till detta bibelställe skriver den grundliga lutherska bekännelseskriften Konkordieformeln:

”Gud den helige Ande verkar omvändelsen inte utan medel, utan brukar därtill predikan och Guds ords hörande, som det står skrivet i Romarbrevet 1: *Evangeliet är en Guds kraft till frälsning*. Likaledes: *Tron kommer av Guds ords hörande*, Romarbrevet 10. Och Guds vilja är att man ska höra hans ord och inte tillstoppa sina öron. I detta ord är den helige Ande närvarande och öppnar människornas hjärtan så att de liksom Lydia i Apostlagärningarna 16 ger akt på det och sålunda blir omvända endast genom den helige Andes nåd och kraft. Hans verk allena är människans omvändelse” (Epitomé II, 5).

Här ytterligare några bibelord om hur den helige Ande med evangeliet av och om Jesus som medel skapar tro:

Det är Anden som ger liv, köttet är inte till någon nytta. De ord som jag har talat till er är Ande och liv (Joh. 6:64).

Ingen kan säga 'Jesus är Herren' annat än i kraft av den helige Ande (1 Kor. 12:3).

En av dem som lyssnade hette Lydia... Herren öppnade hennes hjärta så att hon tog till sig det som Paulus predikade (Apg. 16:14).

Om ni trodde Mose skulle ni tro på mig, för om mig har han skrivit (Joh. 5:46).

Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande (Joh. 3:5-6).

Ni är ju födda på nytt, inte av en förgänglig säd, utan genom en oförgänglig, genom Guds levande ord som består (1 Petr. 1:23).

I sin utläggning av Luthers lilla katekes sammanfattar professor David Kuske en rad bibelord i detta ämne så här: "Mitt naturliga andliga tillstånd gör det omöjligt för mig att av eget förstånd eller egen kraft tro på Jesus eller komma till honom. Hur kan jag då komma till tro på Jesus? Bara genom den helige Andes verk i mig. Den helige Ande har kallat mig till tro på Kristus genom evangeliet i Ordet och sakramenten (nådens medel). Trons under som den helige Ande utför i mig beskrivs i Bibeln som att jag blir omvänd från otro till tro på Gud (omvändelsen)" (*Luthers lilla katekes med en förklaring för barn och vuxna* av David Kuske, Biblicums förlag 2002, ny rev. upplaga 2009).

Biblisk och obiblisk synergism

Fråga: Jag har svårt att förstå Bibeln när det gäller omvändelsen. Å ena sidan står det i Bibeln att vi före omvändelsen är andligt döda och då kan vi ju inte omvända oss från synden och komma till Jesus. Å andra sidan uppmanas vi att komma till honom, att omvända oss. I valet mellan liv och död, välsignelse och förbannelse, uppmanas vi att välja livet, läser jag i 5 Mos. 30:19. Hur ska en andligt död kunna göra det? Jag vore tacksam om jag fick detta utrett.

Svar: Tack för din fråga! Du berör ett ämne som det finns många missuppfattningar om. Jag tror dessa främst beror på att man blandar samman lag och evangelium, dvs. vad Gud kräver respektive vad han helt gratis ger. Blandar man in Guds krav i evangeliets nådeserbjudande förstår man det enda som har kraft att föda en människa på nytt. Blandar man å andra sidan in evangeliets fria och oförtjänta gåva i lagen, försvå-

rar man för en människa att se hur djupt hennes syndafördärv är och hur omöjligt det är för henne att föda sig själv på nytt.

Guds lag kräver att vi ska älska Gud av hela vårt hjärta, att vi alltid ska lita på honom och lyda hans vilja. Men alltsedan synden kom in i världen genom våra första föräldrars uppror kan vi inte, hur mycket vi än anstränger oss, älska Gud av hela vårt hjärta och så förtjäna evigt liv. Synden bor inom oss. Jesus säger: *"Från hjärtat kommer onda tankar"* och därmed alla möjliga synder (Matt. 15:19). Paulus skriver: *"Jag vet att i mig, det vill säga i mitt kött, bor inte något gott"* (Rom. 7:18).

Hur ska vi då på nytt kunna få ett hjärta som älskar Gud? Bara genom evangeliets budskap om Jesus och hans ställföreträdande och fullständiga gottgörelse för oss. Den syndfrihet som lagen kräver för evig och salig gemenskap med Gud finns i Jesus Kristus för vår räkning. Därför erbjuder evangeliet åt oss helt gratis frid med Gud och evigt liv tack vare Kristi förtjänst. Evangeliet säger: Det lagen kräver för evigt liv med Gud har Jesus uppfyllt och det straff som din synd medför har Jesus lidit i ditt ställe. Därför är Jesus den största gåva du kan få. Den gåvan har kraft att upptrända tro, föda syndare på nytt, ge andligt döda andligt liv.

Skillnaden

Det är en stor skillnad om uppmaningen *kom, lyd, följ, vänd om, tro, överlämna dig* kommer som ett lagiskt krav eller som en evangelisk inbjudan! Är uppmaningen en del av lagens krav på lydnad och kärlek till Gud, något som mottagaren av uppmaningen måste uppfylla för att få komma till himlen, eller är uppmaningen en del av evangeliets inbjudan att fritt och för intet ta emot om den laguppfyllelse och det soningsoffer som Jesus redan har utfört för alla människor?

När Jesus säger till en syndare: Kom till mig, vänd om till mig, lita på mig, kasta alla dina bekymmer på mig, överlämna dig i mina händer, då är det inte ett lagiskt krav utan en evangelisk inbjudan att ta emot honom. När Paulus talar om att föra människor till *"trons lydnad"* menar han lydnad för den evangeliska uppmaningen att förtrosta på Kristus, att ta emot evigt liv och evig salighet av nåd allena och bara tack vare Kristi förtjänst.

Viljan att vända om, överge synden och överlämna sig åt Jesus

Syndakännedom kommer från lagens krav, men viljan att överge synden och förlita sig på Kristus kommer inte från lagen utan bara från evang-

eliet. Människans inte pånyttfödda vilja är inte bara bortvänd från Gud utan också fientlig mot Gud. Endast genom det villkorlösa evangeliet kan den helige Ande göra motsträviga och ovilliga människor till villiga. *"Bokstaven (lagen) dödar men Anden (evangeliet) ger liv"* (2 Kor. 3:6). Därför är det olyckligt om man försöker föra människor till tro med hjälp av lagen och kräva av dem den nya vilja som bara finns hos människan som en *följd* av tron.

Om den evangeliska inbjudan (kom, vänd om, överlämna dig, tro) tillämpas som lagiska krav som måste uppfyllas av en oomvänd människa för att himlen ska öppnas för henne, stänger man himlens port, den som Kristus har öppnat för alla syndare genom sin försoningsdöd på korset. Att av en oomvänd människa kräva en vilja och en samverkan (synergism) med Gud som bara finns hos den troende är ett allvarligt missförstånd, en obiblisk synergism.

Men riktas uppmaningen kom, vänd om, överlämna dig åt Jesus, vila i Jesu armar, tro på Jesus till en syndare *när hon fått höra evangeliet om frälsningen genom Kristus allena*, är dessa uppmaningar inte lagiska villkor för att få bli troende utan *en evangelisk inbjudan att förtrösta på Kristus*. När Anden genom evangeliet upptänder en sådan förtröstan i hjärtat föds en ny vilja (om än svag) som blir "den helige Andes instrument och verktyg, så att den inte bara tar emot nåden, utan även medverkar i den helige Andes efterföljande verk" (Epitomé II, 18, SKB s. 507). Här är det alltså fråga om en biblisk synergism som inte ska bekämpas.

Det är alltså viktigt att skilja mellan en obiblisk och en biblisk synergism. Den oomvända människan har ingen ny vilja som kan och vill samverka med Gud. Den omvända människan däremot har förutom sin gamla, syndiga natur (köttet) också en ny vilja (Anden) som vill det Gud vill. *"Köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra"* (Gal. 5:17). Med tanke på den gamla människans motstånd även hos en troende finns det skäl för en troende att ropa till Jesus: *"Jag tror. Hjälp min otro!"* (Mark. 9:24). Låt mig avsluta med ett citat ur Augsburgska bekännelsens apologi:

"Då tron meddelar åt oss den helige Ande och föder ett nytt liv i våra hjärtan, kommer den också nödvändigtvis att föda andliga rörelser i hjärtana." Efter pånyttfödelsen "börjar vi att frukta Gud, älska honom, be om och vänta hjälp av honom, tacka och lova honom och lyda honom under allt betryck" (art. IV, 125, SKB 2. 123).

SE

Utblick över samtiden

Att följa Jesus

Enligt *Kyrka och Folk* nr 42/2009 sa Svenska kyrkans ärkebiskop i sitt inledningstal vid 2009 års kyrkomöte att ”vi ska följa Jesus”. En insändare i samma nummer kommenterar helt korrekt:

Men Jesus följde i allt sin far, dvs. Gud. Det gjorde han bl.a. genom att följa Guds ord. Men när årets Kyrkomöte så uppenbart är på väg att negligera Guds ord och hans vilja med äktenskapet, blir ett sådant uttalande bara en religiös floskel.

Den 22 oktober beslutade Svenska kyrkans kyrkomöte att införa en könsneutral vigselordning. Beslutet trädde i kraft den 1 november.

Under rubriken ”Ny lära om äktenskapet” skriver Gunnar Andersson i *Kyrka och Folk* nr 45/2009 bl.a.:

När kyrkan försvarar och uppmuntrar till det som Bibeln förklarar vara synd ställer man sig under Guds dom. Jesus är mycket tydlig med allvaret: ”Den som förleder en av dessa små som tror på mig, för honom vore det bättre att en kvarnsten hängdes om hans hals och han sänktes i havets djup” (Matt. 18:6).

Kyrka och Folk nr 38/2009 innehöll en artikel ”Om Svenska kyrkan och vigseln” av Bengt Hägglund, professor emeritus i kristendomens idéhistoria vid Lunds universitet. Där skriver Hägglund inledningsvis:

Ärkebiskopen har i den aktuella frågan om kyrkan och vigselrätten sagt att han ”utvidgat äktenskapsbegreppet”. När den första förväningen lagt sig, inser man att han indirekt aktualiserar en hittills obeaktad fråga: Har kyrkomötet något mandat att ändra på en ordning i Skriften som är entydig och avgörande för människosläktet ”alltifrån världens begynnelse”, med en förordning som Jesus upprepar och förtydligar, så att det står fast för alla tider vad Skriftens mening är? Om kyrkan ”utvidgar äktenskapsbegreppet” kommer den att ”stå i strid med sig själv”. En vigsel, där man inte kan och inte får citera Jesu ord om äktenskapet, är givetvis inte längre någon kristen vigsel.

Enligt *Kyrka och Folk* nr 1-2/2010 har tidningen ringt upp professor Häggglund och bett honom kommentera situationen i Svenska kyrkan efter beslutet i kyrkomötet om en könsneutral vigselordning. Professor Häggglund ger bl.a. följande kommentar:

För mig är det så att man måste skilja på kyrkan, som vi nämner i den tredje trosartikeln, enheten av alla kristtrogna, och Svenska kyrkan som institution. När en yttre kyrkoorganisation inför bibelstridiga ordningar eller lär vad som är emot evangelium, avsköndrar man sig från Kristi kyrka. Svenska kyrkan har genom sitt beslut i kyrkomötet i äktenskapsfrågan i strid mot Jesu egna ord särskilt tydligt visat på denna skillnad. - - - Det allvarliga i den Svenska kyrkan nu är att man inte uppfattar Bibeln som den avgörande grunden både för den enskildes kristna tro och för kyrkans handlande, och därmed också som "judex controversiarum", domare i stridsfrågor, som det förut hette.

Tilläggs kan att det inte är först nu som Svenska kyrkan övergett Guds ord som högsta norm, regel och rättesnöre och därigenom blivit en läropluralistisk eller heterodox kyrka som sviker Herren och ger utrymme för obiblisk vägledning både i lära och praxis.

Laestadianer vid vägsäl

I *Kyrka och Folk* nr 49/2009 skriver Gunnar Andersson:

Runt om i Sverige och i olika sammanhang är det många som den senaste tiden ifrågasatt sitt medlemskap i Svenska kyrkan och en hel del har redan utträtt, så även inom den laestadianska väckelsen. - - - Det är tragiskt, säger Erling Wälivaara (predikant i Luleå fridsförbund), om kyrkomötets beslut om äktenskapet. Han har fått signaler från hela Norrbottens län om att många nu utträder ur Svenska kyrkan. - - - Steget ut ur Svenska kyrkan är ändå inte så väldigt enkelt, man bör tänka både en och två gånger. Jag känner personligen att jag är i en sorgprocess.

Det är smärtsamt att ta del av allt det obibliska som Svenska kyrkan accepterar. Men den stora sorgen är väl att så många som vill vara be-kännelsetrogna låter sig företrädas av en kyrka som i ord och handling övergett biblisk tro, lära och bekännelse. Bibelns undervisning om Herrens folk som en endräktig bekännelsegemenskap kan inte förenas med medlemskap i en läropluralistisk kyrkogemenskap.

Prästen Stefan Aro, som ibland predikar på laestadianska möten, ”funderar på om Herren har eller ska flytta sin ljusstake från Svenska kyrkan”, skriver Kyrka och Folk. Han säger vidare:

Det som sker nu är att vi ser hur Svenska kyrkan som organisation bryts ner, församlingar med traditionellt fungerande gudstjänstliv slås sönder och det blir mer sällsynt med församlingar med en gudstjänstfrämjande församling som kan räknas som kristen. Jag tror detta driver fram alternativa lösningar. Då är ju Missionsprovinsen ett alternativ.

Missionsprovinsen

Missionsprovinsen har publicerat en folder som vill klargöra vad den är och vill. Enligt denna folder är Missionsprovinsen

”ett fritt stift i Svenska och Finska kyrkans andliga tradition, med Bibeln och de evangelisk-lutherska bekännelseskriterierna som grund för lära och liv”. ”Missionsprovinsen består av koinonior och andra gudstjänstfrämjande gemenskaper, ett prästkollegium och ett konsistorium (domkapitel).”

”Representanter för gudstjänstgemenskaperna, anslutna organisationer och stödföreningen, samt prästkollegiet utgör Provinskonventet, som i sin tur väljer ett Missionsråd och delar av konsistoriet.”

”Enligt Provinsordningen skall Missionsprovinsen ha minst tre biskopar: en missionsbiskop och minst två biträdande biskopar.”

Det är bra att Missionsprovinsen markerar att den har Bibeln och de evangelisk-lutherska bekännelseskriterierna som grund. Men hur detta går ihop med ett fortsatt medlemskap i Svenska kyrkan klargörs inte. När foldern betonar Missionsprovinsens anknytning till ”Svenska och Finska kyrkans andliga tradition”, undrar man vad som menas när dessa kyrkor genom att praktisera läropluralism så tydligt avviker från Bibeln och de evangelisk-lutherska bekännelseskriterierna. Man kunde önska att foldern innehöll något om vad ett medlemskap i en kyrka innebär, nämligen att det är en bekännelsehandling. En kyrkomedlem är medansvarig för sin kyrkas förkunnelse och praxis. Kan medlemmen inte stå bakom vad hans eller hennes kyrka gör och kyrkan vägrar att vända tillbaka till biblisk lära och praxis, blir medlemskapet oförsvärligt.

Den 16 januari i år höll Missionsprovinsen extra provinskonvent och valde då teol. doktor Matti Väisänen till biträdande biskop inom Missionsprovinsen för Finland. Den finska Lutherstiftelsens koinonior hade nominerat honom. Han kommer att vigas till sitt ämbete i Helsingfors i mars månad.

Som ny missionsbiskop efter Arne Olsson har Missionsprovinsen valt Roland Gustafsson som prästvigdes omedelbart efter konventet. Det anförande den valde missionsbiskopen höll vid konventet över temat "Missionsprovinsen inför 2010-talet" finns publicerat i *Kyrka och Folk* nr 5/2010. Han beskrev avfallet i Svenska kyrkan med profeten Jeremias ord:

"De har övergivit mig, källan med det levande vattnet, och gjort sig usla brunnar som inte håller vatten" (2:13). Vi befinner oss på många sätt i en liknande situation som den profeten Jeremia beskriver. En tid av anpassning efter den här världens värderingar, ett allvarligt avfall från den levande Gud.

Biskop electus påminde om betydelsen av evangelisation och att det gäller att "finna platser, ramar, strukturer för ett sant gudstjänstfirande – i Ande och sanning". Hur ett sådant gudstjänstfirande ska kunna kombineras med fortsatt medlemskap i den avfallna kyrkan berördes dock inte. Kommer Missionsprovinsen också "inför 2010-talet" att undvika denna bekännelsefråga?

Religionsblandning inom Svenska kyrkan

Nacka församling inbjuder återigen till en konferens om "Andlighet i en ny tid". I programmet finns bl.a. följande ämnen: "Reinkarnation", "Intuition", "Din personliga Mayapuls", "Deeksha", "Auratolkning", "Healing", "Tibetansk/kinesisk medicin", "ayurveda, lyssna till ditt hjärta – bli den du är". Inspirationen till dessa ämnen kommer inte från Bibeln och den evangelisk-lutherska bekännelsen utan från österländsk mystik och västerländsk ockultism. De andliga övningarna är direktimporterade från hinduism och buddhism och från teosofi och antroposofi.

Kyrka och Folk uppmärksammar denna konferens i nr 5/2010 och ger följande viktiga ordförklaringar:

Ayurveda är en tusenårig indisk läkekonst, med rötter i de hinduiska vedaskrifterna. Deeksha hör också till den hinduiska visdomstraditionen och är en teknik för att föra över energi. Auraanalys har sin bakgrund i teosofin. Auran påstås vara ett energifält som omger allt levande och vars färg berättar om personen som avger den.

Kan avfallet från biblisk kristendom vara mer uppenbart? Kyrka och

Folk meddelar också att före biskopen i Karlstad stift Bengt Wadensjö är en av de medverkande i denna konferens. Under sin tid som biskop inbjöd han medarbetare till ”trumresa med en shaman”. ”Han är fortfarande aktiv inom den alternativa andligheten.”

SE

Därför har jag lämnat Svenska kyrkan

Det är Stefan Gustavsson, Credo Akademiens direktor, som meddelade detta på hemsidan 09/10/23. Han motiverar sitt ställningstagande med: ”Beslutet om en ny äktenskapsteologi vid kyrkomötet bekräftar att Svenska Kyrkan som helhet väljer denna nya väg. Evangeliet predikas inte till befrielse från synd, utan används för att bejaka synd. Jag har svårt att se det på annat sätt än att Svenska Kyrkans nya teologi innebär att man, för att använda Paulus ord, blir ’fiender till Kristi kors’ (Fil. 3). Istället för att leda människor in i sanningen och fram till Kristus vilseleds människor.”

Han avslutar med följande mening: ”Jag vill på så många sätt jag kan också fortsättningsvis vara med och hjälpa till i befrielsen av Svenska Kyrkan, men jag gör det inte längre som formell medlem.” Han låter också meddela att han och familjen är medlemmar Betlehemskyrkan (EFS) i Stockholm. Det har säkert varit ett smärtsamt beslut för honom och han ska respekteras för det. Beslutet om vigsel av samkönade par vid kyrkomötet var den smärigräns som inte kunde accepteras. Kyrkostyrelsen har säkert övervägt detta men av politiska skäl tog man hellre en del avhopp. Svenska kyrkans ”nya väg” är tyvärr inte så ny. Under namn av ”luthersk” står hon under inflytande av liberala och rationalistiska förnekelse av Bibeln som auktoritet och Guds ord. Det är inte stor mening att lägga ner arbete på att ”befria” Svenska kyrkan, däremot finns det säkert många människor som skulle behöva en befrielse från den farliga teologin där. Där kan Gustavssons utträde vara en hjälp för några.

Uppror inom Missionskyrkan mot vigselbeslut

Dagen 09/12/11 skriver om hur arton stycken namnkunniga evangelister och församlingsledare inom Svenska missionskyrkan förbereder ett manifest i protest mot vigsel av samkönade par. Missionsstyrelsen tog beslut om att de lokala församlingarna själva skulle få avgöra frågan om vigsel av samkönade par. Predikanten och sångaren Carl Hultby säger:

”Det är självklart för oss evangelister och församlingsplanterare att reagera mot beslutet som är så klart oförenligt med Bibeln och den evangeliska teologi som vår kyrka bygger på.” Det är glädjande att Bibeln fick en så framträdande plats i bedömningen hos dem som protesterade.

Men då en av undertecknarna, Liselott J Andersson, uttrycker bekymmer över den brådska som styrelsen visat vid behandlingen av frågan, verkar också *demokratin* ha samma status. ”Det är klart att det blir en förtroendekris. Dels för bristen i den demokratiska beslutsprocessen, och dels att en så central fråga avgjorts med så kort varsel”, säger hon. Är frågan ”så klart oförenlig med Bibeln” kan väl knappast den demokratiska beslutsprocessen göra varken till eller från. Ska Bibeln avgöra kan beslutet bara bli ett.

”Missionskyrkan backar om vigsel av samkönade par”, var rubriker i vissa tidningar efter protesten. Men på Missionskyrkans hemsida stod det 091215. ”Verkligheten är att kyrkostyrelsens arbetsutskott har beslutat att ta frågan om vigsel av samkönade till kyrkokonferensen, inte att riva upp det beslut som redan är fattat, det ligger kvar!”

Katolska kyrkan kränkte hedersdoktorn

Bitte Assarmo, som är skribent och katolik, skriver på svt.se 09/11/19 med anledning av en intervju med Jonas Gardell i Aftonbladet. Enligt intervjun kände han sig kränkt över att Vatikanen dragit in tillståndet att filma i Peterskyrkan. Anledningen skulle vara ”att katolska kyrkan försöker stoppa det fria ordet”, säger han. I intervjun skickar han en hälsning till Vatikanen då han säger: ”Jag är hedersdoktor vid ett av Europas förnämsta teologiska institut, du skulle kunna få en lista på tio doktorer som är villiga att intyga på vilken nivå jag skriver. Du kan inte bli präst idag utan att läsa mina böcker, och det jag skriver är inte heller särskilt kontroversiellt.”

Assarmo, som har en något mer nyanserad bild av verkligheten, fyller på med: ”Vad Jonas Gardell dock tycks ha svårt att förstå är att hans särställning i Sverige inte följer honom till Rom. Han må vara teologie hedersdoktor vid Lunds universitet, men inför Gud är vi alla lika. Jonas Gardell kan alltså inte förutsätta positiv särbehandling i Vatikanen bara för att han är kändis i lilla Sverige. ... För varför skulle katolska kyrkan vara rädd för Jonas Gardell? Tanken är ju absurd. Världens största kyrka, med 2000 år av tradition och skrift, behöver ju inte frukta Jonas

Gardell. Att han ens antyder något sådant säger mer om Jonas Gardells högmod än om Katolska Kyrkan.”

Senare visade det sig, enligt *Världen Idag* 09/11/20, att det inte var frågan om ett indraget tillstånd. Han hade endast en vanlig pressackreditering till en påveaudiens, alltså inget tillstånd att filma. Gardell visade i svt:s *Debatt* upp vad han menade var ett sådant tillstånd, vilket visade sig vara ett vanligt pressvisum. De stora tidningarna var förstås genast beredda att ”hänga på” - det kan ju alltid ge någon poäng. Det måste vara snöpligt, både för svt och pressen, att man sålde sig så billigt. Också den kränkte hedersdoktorn måste ju inse vilken fadäs han gjort. Men för honom gäller det förstås att få så mycket publicitet som möjligt. När Vatikanen avbröt hans filmning var det kränkande för honom som är van vid att mottas med applåder i svenska kyrkor.

Bitte Assarmo tolkar hans uttalande som ett utslag av högmod. Vatikanen skulle veta vilken betydande person man avvisat. Det är knappast troligt att man låter sig imponeras av att man inte kan bli präst i Svenska kyrkan utan att ha studerat hans alster. Men då katoliken Assarmo hänvisade till sin kyrkas tusenåriga skrift och tradition, måste det vara en överraskning för Gardell. Det enda hans kyrka kan hänvisa till är kyrkomötet i oktober 2009. Även om han nu kan få tio doktorer att intyga nivån på hans skrifter, får han finna sig i vissa spelregler. Påven har troligen folk som kan avgöra nivån på de skrifterna: skrifter vars gud är skapad i författarens egen avbild. Det enda som egentligen skiljer hedersdoktorn från den guden är att den senare aldrig har trott sig vara Jonas Gardell.

”Dopteologin måste göra upp med arvsynen”

Med den överskriften inleder *Kyrkans Tidning* 1/10 denna årgång med en stort uppslagen artikel. Den handlar om teol.dr. Anna Karin Hammars avhandling, *Skapelsens mysterium, Skapelsens sakrament: Dopteologi i mötet mellan tradition och situation*. Det är ”den utmaning vår tid ställer på kristen tro och tradition” som motiverar uppgörelsen med arvsynen, enligt artikeln. Nästan hälften av alla barn som föds i vårt land döps i Svenska kyrkan, den utmaningen måste mötas med ny teologi. ”En god dopteologi måste ta sin utgångspunkt i föräldrarnas glädje över att ha tagit emot livets gåva”, säger Hammar. ”Och den glädje som föräldrarna upplever då de första gången ser sitt barn i ögonen gör att det

finns något heligt med alla barn. Detta måste ges utrymme i dopritualet.”

Detta medför att det är omöjligt att använda det gamla dopritualet som härleddes från Augustinus och talar om arvsynd. Hammar fortsätter: ”Befrielsen från arvsynden var den enda anledningen till att döpa barnen enligt honom. Martin Luther som själv var augustinermunk anslöt sig till denna arvsyndslära. Denna syn satte sina avtryck hos Laurentius Petri och hans kyrkoordning. Där talas det om att de barn som föds är vredens barn, ord hämtade ur Efesierbrevet. I detta ligger en människosyn som vi idag måste ta avstånd ifrån på teologiska grunder. Det håller inte teologiskt att ha en så negativ syn på Guds skaparverk. Ett av de viktigaste bidragen i min avhandling är att jag visar att det inte alls är så att alla teologer har tänkt som Augustinus. Den augustinska synen på arvsynden är bara en i kyrkans tradition.”

Definitionen av den nya arvsyndsläran blir då: ”Vi ärver inte skulden för vad andra har gjort. Däremot ärver vi ansvaret för vad andra har gjort, exempelvis kolonialism och förtryck av naturen”. Och hela intervjun utmynnar i: ”Det är dags att göra upp med den augustinska traditionen om arvsynden. Dopet är en gåva, mitt i vår sårbarhet och styrka.”

Alla de människor som döpts i Svenska kyrkan får nu mer eller mindre en ursäkt i denna nya teologi. Här har man under mer än fyrahundra år beskyllt människor för att vara behäftade med arvsynd, orsakat av att Martin Luther varit augustinermunk. Hade Luther istället gått i skola hos Chrysostomos eller Irenaeus hade man sluppit denna allvarliga beskyllning. Men nu ska man gottgöra detta misstag genom en ny och uppfräschad dopteologi. Hjälp med den nya teologin får man av Hammars avhandling som är en uppgörelse med Augustinus och Luthers mörka människosyn.

Det framgår inte av artikeln varför den nyblivna doktorn har stannat vid 400-talets Augustinus. Borde hon inte fortsatt bakåt och undersökt varifrån Augustinus fått sin lära? Han är ju inte ensam om sin arvsyndslära. Mose, David, Profeterna, Jesus och Paulus är några som har samma lära som Augustinus när det gäller människosläktets fördärv. Arvsynden och arvsyndsläran är inte ett verk av Augustinus. Enligt Bibeln är arvsynden något som går tillbaka till de första människorna. Och arvsyndsläran är något som Herren själv förkunnar för de förskräckta människorna i Eden.

Men nu ska uppgörelsen med denna tunga lära ta sin början i Svens-

ka kyrkan. Den har redan börjat i några av stiftet. Och en ny och "ljus" människosyn ska bli vapnet i Svenska kyrkans kamp mot den unkna och föråldrade synen på människan och hennes förmåga. Det framgår inte av artikeln varför barnet egentligen behöver döpas. Det kan väl inte vara *kolonialismen* och *miljöförstörelsen*? Är det inte överdrivet att begära att Augustinus skulle känna till dessa sena tiders begrepp?

Sammantaget visar hela tankegången hur avfall från en så central lära som den bibliska arvsyndsläran störta hela byggnaden över ända. Sådana ord som Rom. 5:18-19; Ps.51 m.fl. som varit Guds folks tröst, tillbedjan och lovsång, förkastas och förlöjligas. Den "ljusa", förljugna inbillningen att människan är god av naturen strider mot hela Bibelns lära och frälsningen genom Kristus. Den strider mot vad varje människa känner i sitt samvete, den omkullkastar Guds tio bud som blir överflödiga och meningslösa. Den hjälplösa och förlorade människan hänvisas, inte till Kristus och evangelium, utan till sin egen helighet och styrka.

Den augustinska människosynen är inte mörk och negativ, den är sann och förankrad i Bibelns klara ord. Det är inte heller så att den lutherska dopsynen ser befrielsen från arvsynen som orsak till dopet. Arvsynen bär vi alla med oss så länge vi lever. Däremot kungör den lutherska dopläran för barn och föräldrar att barnet, som av naturen är vredens barn, har en Frälsare som har gått i dess ställe och vunnit en evig rättfärdighet. Det lilla barnet ikläds den rättfärdighet som gäller inför Gud. Dopet i den treenige Gudens namn ställer barnet i gemenskap med Guds familj, föder på nytt och ger ett levande hopp. Dopet skapar tron på honom som sade: Låt barnen komma till mig! Han varnade för att förföra en av dessa små som tror på honom. Och han upphöjde dopet till livsavgörande för det andliga livet. Dopteologin behöver inte "göra upp" med arvsynen, det har Frälsaren Jesus Kristus redan gjort. Inte genom att förfälska arvsyndsläran utan genom försoningen på korset. Därför står den döpte som förmånstagare av denna "skuldavskrivning" med Gud som garant! Det är *den utmaning vår tid ställer den kristna kyrkan inför*.

AS

Litteratur

OM JESUS OCH JONAS

Stefan Gustavsson

Svenska Evangeliska Alliansen

Stockholm 2009, 48 sidor.

Enligt förordet är denna bok Evangeliska Alliansens (SEA:s) analys av Jonas Gardells bok *Om Jesus*. Stefan Gustavsson är generalsekreterare i SEA och har bl. a. gjort sig känd genom kritik av humanisterna. Denna analys av Gardells ideer visar att man från SEA:s sida inte är beredd att acceptera bibelstridig och direkt felaktig undervisning om Jesus. Även om kritiken av Gardell är mycket hovsam är boken i stort ett försvar för den traditionella tolkningen av NT:s texter. Med tanke på den stora ”tystnad” från kyrkornas sida vad gäller kritik av Gardells bok är SEA:s analys ett värdefullt initiativ. Gardells angrepp avslöjas som godtyckliga och manipulativa (sid. 25). Den kritiken ger inga rosor på den ”stora scenen” även om kritiken tenderar att vara så försiktig att den är näst intill ursäktande.

Eftersom Gardell är så inflytelserik och skaffat sig så stort utrymme medialt är det desto viktigare att kritiken av hans alster verkligen träffar rätt. Förförelsen ska bemötas med den kraft som behövs och definitivt inte vara undfallande. Till exempel är det väl ytterst tveksamt om Gardell förmår åstadkomma ”svindlande vackra passager om Guds nåd” (sid. 8). Gardell som inte uttrycker någon förståelse av begreppet förlåtelse förstår väl därmed per automatik inte heller vad nåd är?

Gustavsson säger sig inte vara överraskad av den positiva kritik som boken *Om Jesus* fick av media. Däremot uttrycker han sin förvåning över att kyrkor ställde upp dörrarna för den radikala och annorlunda tolkning av Jesu person som Gardell har. Ja, det är förvånande att människor som menar sig vara kristna öppnar sina kyrkor för hädiska förvanskningar av Jesus Kristus. Men å andra sidan är det knappast förvånande att kyrkor som länge öppnat sina portar för bibelkritik nu också öppet förkastar kyrkans Herre.

Gustavsson bemöter Gardells syn på den han kallar ”den historiske Jesus och kyrkans Jesus”. Enligt Gardell har dessa väldigt lite eller knappt något gemensamt. Gustavsson visar med sin bok hur fel den uppfattningen är. Själva tanken är inte ny eller specifik för Gardell utan går enligt Gustavsson tillbaka till 1800-talet (sid. 12). Faktum är att den uppfattningen går tillbaka ännu längre i historien, till 300-talet e. Kr genom Arius’ angrepp på NT:s Jesus.

När Gardell förnekar att evangelierna är ögonvittnesskildringar bemöter Gustavsson det med att hänvisa till två svenska forskare, Birger Gerhardsson och Samuel Byrskog (sid. 18). Det får anses som svaga argument och enkla för Gardell att bemöta med en rad andra svenska och utländska forskare som står på hans sida. Här borde Gustavsson, som bekänner tron på Bibelns evangelier, hellre visat till NT:s eget vittnesbörd.

Men det finns också passager där Gustavsson skärper kritiken. Han betonar att Jesus verkligen predikade omvändelsens nödvändighet. Denna nödvändighet var inte bara en parentes i Jesu undervisning utan ytterst grundläggande. Enligt Jesus skiljde den mellan liv och död, himmel eller helvete. Gustavsson fortsätter: ”Det är viktigt att skilja frågan om vilka Gud älskar från frågan om vilka som har en upprättad relation till honom. Det är enligt Jesus möjligt att vara älskad av Gud, samtidigt som man själv väljer att vända sig bort från den kärleken. Gud älskar alla människor – ’så älskade Gud världen’ – men det är inte alla människor som vill ta emot kärlek från honom och börja älska honom tillbaka. Den s.k. lilla Bibeln fortsätter som bekant med orden: ’för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv’” (sid. 29).

Boken *Om Jesus och Jonas* hade tjänat på om meningen ”Jag tror att ingen nu levande svensk kan måla trons Gud så nära och god” (sid. 8) hade slopats. Om citatet uttrycker en verklig sanning, kan det under inga omständigheter vara ett positivt omdöme om Gardells konst. Istället får det ses som ett beklagligt faktum över nu levande svenska förkunnares oförmåga att tala bibelenligt om trons Gud.

Gustavsson avlustrar sin bok med orden: ”Den bästa boken *Om Jesus* är fortfarande Bibeln” (sid. 44). Det är en bra avslutning som jag hoppas också är SEA:s uppfattning. Där lär man känna den verkliga Jesus!

(Förlaget XP Media har under 2009 gett ut en bok som systematiskt går igenom Gardells båda böcker *Om Gud* och *Om Jesus*. Författare är Seth Erlandsson som mycket tydligt och med skarpa visar på de stora svagheter som Gardells böcker ger uttryck åt, både teologiskt och histo-

riskt. Boken *Om Gud och Jesus – Gardells tankar i Bibeln och forskningens ljus* rekommenderas till studium och kan beställas från [Biblicums förlag, biblicum@bredband.net.](mailto:biblicum@bredband.net))

Alvar Svenson

INGA ENKLA FRÅGOR

William Lane Craig

Credoakademin 2009, 181 sidor

William Lane Craig är professor i filosofi vid Talbot School of Theology i Los Angeles, USA. Han har en doktorsgrad i filosofi från Birmingham, England. Men också en doktorsgrad i teologi från München, Tyskland. Enligt bokens egen presentation är författaren en världsledande kristen filosof som svarar på sju frågor som berör och upprör.

Förordet är skrivet av Mats Selander, lärare vid Credoakademin, som beskriver sin egen kamp under ungdoms- och studietiden med de frågor som behandlas i föreliggande bok. Han ger Craig högsta betyg för hans apologetiska insats. Apologetiken har främst tre syften menar han, nämligen att stärka de kristna, för det andra att vara ett led i evangelisationsarbetet och för det tredje att påverka kulturen i sin helhet. Selander säger att för ungdomar i Stockholm, Paris eller Berlin är det lika ”märkligt”, ”exotiskt” eller ”knäppt” att bli kristen som att bli en Krishnaanhängare (sid. 11). Anledningen skulle vara att man anser förnuft och kunskap som oförenliga med religion och tro. ”Detta gör att många predikanter och evangelister talar för döva öron. De avfärdas innan de öppnar munnen. Man vet redan på förhand att de har fel” (sid. 12). Selander menar därför att det är viktigt att möta människor på deras nivå och då isynnerhet unga människor. Han fortsätter: ”och visa att den påstådda fiendskapen mellan tro och förnuft inte håller” (sid. 14).

Även den mest inbitne apologet måste inse att den kristna tron inte är mer ”förnuftig” än någon annan religion. Skillnaden mellan kristen tro och andra religioner består inte i att den skulle vara lättare att acceptera rent förnuftsmässigt (1 Kor. 2:14). Skillnaden ligger på ett oändligt mycket högre plan. Den kristna tron har evangelium om Jesus och syndernas förlåtelse av nåd. Och när det gäller förnuftet talar Paulus om att använda kraftiga vapen i kampen mot människans naturliga tankebyggnader som måste brytas ner (2 Kor. 10:4-6). Selander avslutar med: ”Det

finns många ungdomar där ute som köpt tidsandans självklarheter, precis som jag gjorde. De behöver få höra kristna som lärt sig att ifrågasätta och problematisera sekulariseringens grunddogmer och som kan försvara kristen tro på ett ärligt och genomtänkt sätt” (sid. 14). Glöm bara inte att sekulariseringens grunddogmer är oftast förnuftiga!

Bokens första kapitel behandlar frågan om tvivel. Craig berättar att han studerade vid ett kristet college utanför Chicago på 60-talet. En tid som präglades av mycken cynism, tvivel och otro gentemot kristen tro. ”Jag ... blev djupt oroad av att se somliga av mina kurskamrater – vars intellektuella förmåga jag beundrade – förlora sin tro och synbarligen förkasta Jesus. Detta fick mig att inse hur allvarligt problemet med tvivel kan vara” (sid. 15). ”Varje självständigt tänkande kristen kommer att möta tvivel, och tar man inte itu med tvivlen på rätt sätt kan det bli förödande för ens andliga liv. ... Ganska snart hamnar man i en negativ spiral som inte kan brytas. Utåt sett fortsätter man att hålla masken och gå till kyrkan. Man kan ju inte erkänna sina tvivel för andra – vad skulle de då tänka? ... Till att börja med måste vi erkänna att det inte finns några enkla lösningar på problemet. ... vi måste troligen bearbeta våra tvivel i en lång och smärtsam process” (sid. 16,17).

Samtidigt som frågan är viktig är den känslig att samtala om och behandlas sällan i kyrkan, säger han. Tvivlet måste behandlas på ”rätt sätt”, för att inte bli förödande för det andliga livet (sid. 16). Här borde Craig också ha betonat vari den behandlingen i så fall består. Den kristna tron är inte endast ett accepterande av en fastställd sanning, den är en gåva med en andlig dimension (Hebr.11:1). För att behandla tvivlet på rätt sätt måste kyrkan vara medveten om var hjälpen finns. Kan det rent av vara så att man räds själva frågan för att man saknar svar? Det är bekymmersamt om man inte vill tala om problemet. Men det är en av kyrkans viktigaste uppgifter att med kraft bekämpa tvivel på Guds ord. Eftersom det är den redan troende som drabbas av tvivel bör han förvänta sig hjälp i sin kyrka. Det stora problemet inträder om hans kyrka accepterat bibelkritiken. Då har hon ingen förmåga att hjälpa, utan hon bidrar tvärtom till tvivel. Då blir verkligen följden förödande. Den omständigheten går Craig förbi.

Kampen mot tvivlet måste också föras av varje enskild kristen. Därför är det av största vikt att i bibelstudiet hämta vishet och kraft mot tvivlet. När unga människor i det moderna Europa tycker att kristen tro är exotisk beror det sannolikt på att man lärt sig att det inte finns någon verklig

sanning. För dem är Bibeln, Jesus, Buddha, Allah eller Krishna begrepp som är lika överkliga, främmande och exotiska. Här har kyrkan sin stora utmaning att leda den unga generationen tillbaka till Bibeln. Om därför tvivlets väg inte ska sluta i förtvivlan, måste den avbrytas genom återvändandet till Bibelns evangelium.

Vidare behandlar boken frågor som rör *Obesvarade böner, Misslyckanden, Lidande och Ondska, Jesus som enda vägen*. Craig är filosof och det visar sig tydligt i de råd som han ger i dessa frågor. För honom är det naturligt att tillskriva förnuftet allt för stor auktoritet också i frågor kring tron. Under frågan om misslyckanden säger sig Craig aldrig ha hört en predikan som behandlar den specifika frågan. Antingen har han inte lyssnat eller har hans pastor inte förkunnat lagen som i varje rätt predikan ska förkunna det totala misslyckandet för alla människor. Ett oerhört större misslyckande än om man missar ett examensprov.

När frågan om lidande och ondska kommer upp följer det i stort samma mönster. Frågan är hur man som kristen kan tänka sig en Allsmäktig Gud som visar sig ointresserad av förfärliga händelser i tiden. Ett exempel som nämns är en flicka i Colombia som efter en jordbävning satt fast i lervällingen och dog inför hela världen som följde hennes öde på TV (sid. 73,74). Lidandets problem har följt människan sedan syndafallet. Det är sannolikt klokt, även om viljan finns, att inte försöka uppträda som Guds försvarsadvokat. Också en apologet måste erkänna att det finns frågor som vi inte kan besvara. I räddningsaktionen för jordbävningsoffren har verkligen förnuftet sin hemvist, men misslyckades tydligen, ett faktum som visar dess begränsning.

Craig gör sig ganska mycken möda med att tala om människans "fria vilja" också när det gäller andliga ting. För honom ger det en viss legitimitet åt Gud att tillåta det onda. Han menar att eftersom det är människan som gör det onda, och hennes vilja är fri, står Gud utanför. "Om därför Gud ger människor verklig frihet att välja som de vill, då är det omöjligt för honom att bestämma hur de ska välja. Det enda han kan göra är att skapa de omständigheter under vilka människor av fri vilja kan fatta sina beslut och sedan ligga lågt och låta dem fatta besluten" (sid. 79). Men Bibeln säger något annat, för det första: för Gud är ingenting omöjligt (Luk. 1:37) och för det andra är människan av naturen slav under synden (Rom. 7:14). Vi blir aldrig klokare än Gud utan måste erkänna: "Guds dårskap är visare än människor" (1 Kor. 1:25).

Två kapitel behandlar abort respektive homosexualitet, två kapitel

med många tänkvärda sanningar. Av Craigs resonemang blir det tydligt att dessa två ämnen rör sig inom den naturliga lagens område. Han säger: ”Men aborter är ju ingen religiös fråga *i sig*... det är en etisk fråga” (sid. 129). Därför ska man som apologet inte hänvisa till Bibeln då man i allmänhet argumenterar mot fri abort, säger han. Apologetikens uppgift var ju också att påverka samtiden enligt bokens inledning. Samtidsdebatten ska istället föras på sådan nivå att det rent allmänt påverkar människors känslor. Bibelcitat har lite eller ingen inverkan på efterkristen kultur, enligt författaren.

Med citat ur Psaltaren 139 och Jeremia 1:4-5 visar han sedan hur Gud känner och är delaktig också i det ofödda livet. Och fortsätter: ”När man läser dessa bibelställen är det knappast förvånande att judarna aldrig praktiserade abort. Det behövdes inget särskilt förbud mot att döda de ofödda, lika litet som det behövdes ett förbud att döda sin hustru. Båda två omfattades underförstått av budordet ’Du skall inte dräpa’. Följaktligen har kristna såväl bibliska som filosofiska och vetenskapliga skäl att hävda människolivets värde och de oföddas mänsklighet. Därför har de också – tack och lov! – gått i bräschen för motståndet mot denna förfärliga slakt av oskyldiga små barn” (sid. 129). Han avslutar med: ”Må Gud förbarma sig om vi blivit så likgiltiga att vi inte gråter över dessa tusentals små barn som förgås varje dag” (sid. 134).

I kapitlet om homosexualitet gör han en tydlig distinktion mellan homosexuell läggning och homosexuellt beteende. ”Tanken att en människa är homosexuell på grund av sin läggning är hämtad från den moderna psykologin och var måhända ett okänt fenomen för antikens människor. Vad de däremot var välbekanta med var homosexuella handlingar, och det är just detta som Bibeln förbjuder” (sid. 141). Genom en rad citat ur Bibeln visar Craig hur felaktig den liberala ”tolkningen” är, som menar att Bibeln inte förbjuder samkönade ”äktenskap” utan dessa skulle falla under kärleksbudet. Han visar med statistik hur t.ex. alkoholmissbruk är mer utbrett bland homosexuella män, problem med droger och depressioner förekommer i högre utsträckning bland dessa män än i allmänhet. Homosexuella män begår självmordsförsök oftare än heterosexuella män (sid. 150).

Kapitlets avslutning kan stämma till eftertanke: ”De flesta homosexuella har inte valt sin läggning och skulle gärna ändra på det om det gick. Vi måste acceptera och på ett kärleksfullt sätt stötta trossyskon som brottas med detta problem. ... Vi får aldrig låta grova kommentarer och

skämt om homosexuella komma över våra läppar. Känner du skadeglädje när en homosexuell drabbas av något ont, eller känner du hur hatet väljer upp inom dig mot homosexuella, då behöver du ta dig en allvarlig funderare på Jesu ord i Matteus: 'Sannerligen, det skall bli lindrigare på domens dag för Sodoms och Gomorras land än för [dig]'" (sid. 153).

Det sista kapitlet om *Jesus enda vägen* inleds med citat ur Apg. 4:12: "Hos ingen annan finns frälsningen, och ingenstans bland människor under himlen finns något annat namn som kan rädda oss." Vidare citeras Ef. 2:12; Rom. 1:20; 2:7 och kommenteras med: "Att förkasta Jesus Kristus är detsamma som att förkasta Guds nåd och förlåtelse, att avvisa det enda frälsningsmedel Gud gett. Det betyder att vi blir kvar under hans dom och vrede, att vi går miste om den eviga frälsningen. ... I Johannesevangeliet säger Jesus uttryckligen: 'Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till fadern utom genom mig' (Joh.14:6). ... 'Den som tror på honom blir inte dömd, men den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte trott på Guds ende sons namn' (Joh. 3:18). Människor är redan andligt sett döda, men den som tror på Kristus har övergått från döden till livet (Joh. 5:24)." En mycket väl formulerad inledning på ett kapitel med överskriften "Jesus enda vägen". Boken hade inte förlorat på att avslutas här.

Apologetiken är viktig och vi ska som kristna vara beredda att svara och ge skäl för vår tro. Men svaren måste vara förankrade i Skriften och tydligt göra skillnad på vad som är lag och vad som är evangelium. Kyrkans uppgift att förkunna Herrens ord kan aldrig ersättas av apologetikens förnuftsmässiga resonemang. Klarar vi av utmaningen från samtiden där Gud och hans ord i Bibeln anses överspelade och exotiska? Det är inte heller en enkel fråga!

Alvar Svenson

INTELLIGENT SKAPELSETRO

En naturvetare läser Första Mosebok

Anders Gärdeborn

Ny uppdaterad och utökad upplaga, XP Media 2009, 320 sidor.

När första upplagan kom ut skrev jag bl.a.: Äntligen en bok som är ett måste för alla som tar både vetenskapliga fynd och Bibeln på allvar. Anders Gärdeborn är en mästare på att reda ut begreppen och förklara komplicerade processer i naturen på ett begripligt och sakligt sätt. Han

avslöjar sammanblandning av vetenskapliga fakta med slutledningar som är baserade på naturalistiska antaganden. Evolutionister och de som påverkats av deras evolutionistiska trostolkningar av verkligheten får minst sagt mycket att tänka på.

Den uppdaterade och utökade upplagan kan varmt rekommenderas. Den har ett nytt och spännande kapitel om molekylärbiologi – studiet av hur celler fungerar på molekylär nivå. Forskningen inom detta område är idag på intensiv frammarsch och därför är debatten om skapelse och evolution som hetast just här. Även avsnitten om Big Bang och bibliska kosmologier har fördjupats och utökats. Några grundläggande begrepp har blivit tydligare definierade och argumentet att naturen innehåller dålig design bemöts. Dessutom finns det rikligt med andra tillägg, modifieringar och förtydliganden.

För den som vill ha en kort sammanställning av det viktigaste i boken ”Intelligent skapelsetro” har författaren gett ut ett litet häfte på 32 sidor. Det är lätt att bära med sig och ha till hands för utdelning till personer som har svårt att genomskåda evolutionismens bräckliga grund och därmed tvekar inför eller förkastar den bibliska uppenbarelsen om skapelsen. Häftet heter *I begynnelsen...* och kostar bara 12 kronor (vid köp av minst 61-100 stycken bara 4 kronor). Det kan beställas från Anders Gärdeborn (lignum@telia.com) eller XP Media (www.xpmedia.org).

SE

Gåvoredovisning

Till gratispridning av tidskriften

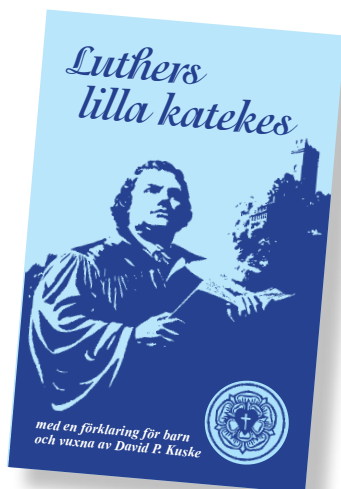
Gustav och Els-Margret Åström 500 kr; Ulf Westerberg, Solna 300 kr.

Till Stiftelsen Biblicum

Turid Welde, Håvik 500 NOK (till Eva Söderströms minne); Staf-fan Hultén, Malmö 200 kr; Bo och Ingrid Tholander, Åsa 300 kr; Andreas Esbesen, Malmö 50 kr; Berne Lorefors, Taberg 280 kr; Christian Ahlskog, Finland 20 EUR; Claes Olofsson, Hudiks-vall 285 kr; Gunnar Söreke, Gemla 100 kr; Göran Thornström, Lyckeby 500 kr; Jan-Erik Appell, Brastad 100 kr; Lars Isaksson, Huddinge 200 kr; Lars och Christin Gunnarsson, Ljungby 300 kr; Kollekt Lutherska Immanuelns församlingen 1 450 kr; Per Balldin, Mellbystrand 2 200 kr; Per Bergius, Härnösand 255 kr; Raymond Backsjö 300 kr; Richard Lindmark, Vännäs 300 kr; Roger Loo, Västerås 28 kr; Sverre Brandal, Avaldsnes 780 NOK; Ulla Petersson, Ljungby 500 kr; Öyvind Edvardsen 300 NOK; Hans-Olof Petersson, Pauliström 200 kr; Nils Gunnar Svenson, Kristdala 100 kr; Ove och Anna-Lisa Bengtsson, Örkelljunga 250 kr; Anders Levenskog 200 kr; Ingemar Lennarp, Bollnäs 300 kr; Anna-Lisa Nylund, Finland 24 EUR; Dorel Svenson, Ljungby 200 kr; Madeleine Krieger, USA 200 kr; Ola Östbacka, Finland 26 EUR; Kollekt Reformationsdagen i St Johannes församling, Finland 306 EUR; Ole Sandlin, Piteå 300 kr; Claes Olofsson, Hudiksvall 300 kr; Turid Welde, Håvik 880 NOK.

Stort tack för ert generösa stöd! Det uppmuntrar till fortsatt arbete för Guds rike. Åran tillhör vår Gud och Frälsare som uppväcker villiga medarbetare, fastän tiden är ond och avfallet från Herren och hans ord tar sig allt grövre former. ”HERRENS nåd är det att det inte är ute med oss, ty det är inte slut med hans barmhärtighet” (Klag. 3:22).

*Ny reviderad
upplaga*

LUTHERS LILLA KATEKES

av David P. Kuske

Kostar endast 175 kr

(384 sidor och inbunden)

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Vädjan om hjälp

• Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Plusgiro Sverige 15 23 35-6
DnB NOR Norge 7877.08.15400
SAMPO Finland 800017-70843747

• Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar .

• Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan

Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Algård Tel 51617540.

E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no